

**ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ
ПО „ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РИСКОВОТО ПОВЕДЕНИЕ СРЕД
ДЕЦА И МЛАДИ ХОРА – 2016”
НА ДИРЕКЦИЯ „ПРЕВЕНЦИИ”**

I. Увод

Програма – 2016 на Дирекция “Превенции” е една в организационно и методологично отношение ежегодна програма за обща и специфична превенция на рисковото поведение сред децата и младите хора в града. Тя е фокусирана в пет основни проблемни области – наркотици и други психоактивни вещества, ХИВ/СПИН и СПИ, трафик на хора, детско асоциално поведение и правонарушения и рискове в интернет пространството. Програмата е разработена на основата на предварителен анализ на проблемната ситуация на местно ниво. Заложените дейности са в съответствие с приетите политики на отговор дефинирани в тематичните национални и общински стратегии и планове за действие.

Дейностите по тази Програма се изпълняват в тясно сътрудничество с: Национален съвет по наркотичните вещества, Национален център по наркомании, Национален фокусен център по наркотици и наркомании, Общински съвет по наркотичните вещества – Варна, Национална комисия за борба с трафика на хора, Местна комисия за борба с трафика на хора – Варна, Централна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, Общинска и местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, Национален комитет за профилактика на ХИВ/СПИН и СПИ, Консултативен съвет по превенция на ХИВ/СПИН – Варна, Национален център по безопасен интернет, български и чуждестранни научни институти и университети, Организация „Европейски градове срещу наркотиците” (ECAD), здравни заведения, училища, структури на гражданското общество, медии и други.

В Програма - 2016 дейностите са структурирани от гледна точка на *изпълнителните функции и компетенции* (дейности изпълнявани от Дирекция „Превенции” и дейности по финансово подпомагане на програми и проекти на неправителствени организации), както и на *основните характеристики на целевите групи и специфичните за тях превантивни подходи*:

- Универсален подход и превенция на средата

Дейностите са насочени към общата популация деца и млади хора и свързаните с тях социални системи – (семейство, приятелски кръг, училищни общности и др). Тук са включени всички училищно-базирани превантивни програми и информационно-образователните кампании в общността (в т.ч. дейности за промотиране на здравословен начин на живот). Основната цел е да се да се подкрепят обществените и семейните протективни фактори, да се променят негативни (рискови) нагласи, позволяващи формиране на рисково поведение и/или нездравословен начин на живот, чрез предоставяне на достъпна и обективна информация (формиране на така наречения „информиран избор на поведение”), трениране на жизнени и социални умения и повишаване на чувствителността и съпричастността на обществото към пострадалите лица. Този подход включва и дейности по така наречената „превенция на средата”, където основни целеви групи са компетентни институции, организации, структури на гражданското общество, професионални екипи и медии. Основната цел е да се повиши капацитета за превантивна работа (чрез обучения, тренинги и предоставяне на научно-базирана информация), да се подпомогне изграждането и поддържането на мрежи, координиращи механизми и обмен на информация (чрез форуми, семинари, дискусии)

срещи) и да се подкрепи изграждането на политики насочени срещу обществени нагласи, формиращи рискови за общественото и социално здраве послания и кампании (например противодействие на кампании пропагандиращи легализиране на марихуаната, предоставяне на платени сексуални услуги). Дейностите по този подход се изпълняват от Дирекция „Превенции“, както и от НПО в съответствие с Наредба за условията и реда за финансово подпомагане на проекти на неправителствени организации за превенция на рисковото поведение сред деца и млади хора – Община Варна

- Специфичен (селективен) и индикативен подход

Селективната превенция включва дейности насочени към високо-рискови групи например: ромска общност, семейства, уязвими поради вътресемейна дисфункция (семейства със зависимост към алкохол и/или наркотици; семейства в криза поради развод, вътресемейно насилие, психично болен или починал родител; семейства с осиновено дете), бедност и други. Индикативният подход е насочени към лица с вече възникнала проблематика и техните семейства и най-близкото социално обкръжение. Тук се включват програми, осъществявани както от Дирекция „Превенции“, така и програми осъществявани от НПО, финансово подпомагани през бюджета на дирекция.

II. Общ програмен контекст

1. Тенденции, свързани с разпространението на наркотични вещества

Проучване сред ученици IX и X клас – разпространение и нагласи (2014-2015)

Всеки трети от учениците в IX и X клас заявява, че е употребил поне веднъж в живота си, някои от следните вещества - *марихуана, кокаин, амфетамини, екстази, хероин и LSD*. Употреба поне веднъж през последната година са декларирали малко над **26 %**, а през последния месец – **16 %**. Не се установяват значими разлики в пола сред учениците посочили „употребата поне веднъж в живота“.

Марихуаната е най-разпространеният незаконен наркотик сред изследваните ученици – **83%** от деклариралите употреба. Всеки пети от тях е посочил **амфетамини**, близо 14% - **екстази** или **кокаин**, а всеки десети - **хероин** или **LSD**. **20%** споделят, че са приели вещество, което му е било представено за „законен“ **заместител на наркотик**. В половината от случаите се касае за заместител на марихуана, а при всеки пети случай – на стимуланти. **8%** от всички анкетираните споделят, че са употребили *марихуана* между 1-4 пъти през последния месец, а други (близо **5%**) – с честота на употреба повече от десет пъти. При останалите вещества употреба „1-2 пъти през последния месец“ декларират около 1% от изследваните ученици. По-голяма честота на употреба (над 2 пъти) се наблюдава в единични случаи.

Всеки десети от анкетираните лица споделя, че има голяма вероятност в *следващите три месеца* да пуши марихуана, а близо **3%** - да употребят амфетамини или екстази. И в двата случая не се открива половова разлика. 2/3 от изследваните декларират, че имат **приятели/близки**, които са употребили наркотик през последния месец, като в половината от случаите се касае за марихуана. **Едва всеки четвърти** ученик приема, че *марихуаната* трябва остане незаконна дрога, без някаква форма на легализация или либерална регулация.

Интернет се оказва изключително силен източник на влияние по отношение на учащите се относно употребата на незаконни наркотични вещества. При това влияние категорично доминира позитивното начало - от пропаганда и реклама до директно обслужване на потребителски интереси.

Представените **мотиви за употреба** на наркотици са две групи – за опит/експериментиране и за трайна консумация. В първия случай водещи са любопитството, интереса и забавлението, във втория – справяне с емоционални или социални трудности. Във висока степен и двата вида мотиви са ирационални по характер. Определящо влияние за формирането и налагането на тези мотиви играе близката социална среда на връстниците и съучениците.

Марихуаната освен, че има категоричен статут на най-масово ползван наркотик се ползва и с положителен и почти безкритичен имидж на вещество, което може да се приема мултифункционално. В съзнанието на голяма част от учениците тя не е наркотик, а се отнася към „безвредните“ вещества като тютюна и алкохола. Наблюдава се силно подценяване на възможните социални и здравни последици, в т.ч. и формирането на зависимост. За голяма част от учащите се, да пушиш „трева“, се превръща в елемент от тяхната култура. За тях това, като че ли е вече нещо нормално и не ги плаши, тъй като действа убеждението „така правят всички“.

Според учениците **предлагането на канабис и стимуланти** се концентрира в места за забавления (дискотеки, музикални клубове и др.), отдих (паркове, градинки, плаж), дори и в училища. Цените и чистотата на предлаганите на улицата вещества варират в широки граници. Налице е тревожна тенденция за все по-обигран и агресивен маркетинг, често базиран върху предоставянето на преднамерено невярна информация за съдържанието на веществото (по вид и честота) и ефектите върху потенциалния потребител.

Комбинираната употреба на **алкохол и наркотици** се е превърнала в характеристика на повечето младежки събирания и което е по-важно, това се приема като нормална практика в системата им за забавления. Сериозна част от учениците, които притежават шофьорски книжки се изкушават да управляват автомобил и след употреба на наркотично вещество или алкохол.

Проучване сред пълнолетното население (2015-2016)

Всеки четвърти от изследваните пълнолетни лица споделя, че е употребил поне веднъж в живота си някое от следните вещества - *марихуана, кокаин, амфетамини, екстази и хероин*. Употреба през последната година са декларирали **12 %**, а през последния месец – **7 %**.

В групата на посочилите употреба „поне веднъж в живота“ **съотношението мъже/жени** е 1.5/1 при марихуана и екстази, 2/1 при амфетамини и хероин и 4/1 при кокаин. Не се откриват значими разлики по отношение на завършеното образование. Възрастовата група **18-30 г.** заема повече от половината случаи с употреба „поне веднъж в живота“ и повече от 2/3 сред посочили употреба през последната година и през последния месец.

Марихуаната е най-разпространеният наркотик сред пълнолетното население – над 90% от деклариралите употреба „поне веднъж в живота“. Всеки пети е посочил **амфетамини** или **кокаин**, 17% - **екстази**, а близо 4% - **хероин**. Приблизително **3%** от всички анкетираните споделят, че са употребили *марихуана* между 1-4 пъти през последния месец, а други **2%** – с честота на употреба повече от десет пъти. При останалите вещества употреба се наблюдава в единични случаи.

Средна възраст на първа употреба на наркотично вещество: амфетамини – 18; марихуана – 19; екстази и хероин – 20; кокаин – 22.

Анкетираните лица споделят, че имат със сигурност **близки/приятели**, които са употребили наркотик поне веднъж през последния месец: марихуана – **24%**; амфетамини – близо **6%**; кокаин – **4%**; екстази – близо **3%**; хероин – **2%**.

Положително мнение за **легализиране** на употребата на марихуана за пълнолетни потребители изказват **15%** от анкетираните, като половината от тях са във възрастта между 18 и 30 г.

Разпространение на употребата на стимуланти и нови наркотици, сред лица с проблемна употреба на наркотици (2015)

Анкетираните са **150 лица**, клиенти на програма за намаляване на вредите свързани с инжекционна или друга проблемна употреба на наркотични вещества. Характеристики на изследваните лица: мъже - 91 %, жени - 9%; средна възраст - 31,7 години; етнос: българи - 75%, роми - 22 % .

95% от анкетираните определят хероина като основно проблемно вещество.

93% употребяват и други наркотици. (вж. табл. по-долу)

Сред най-употребяваните вещества са кокаин/крек, стимуланти от амфетаминовия кръг и екстази. Наблюдават се единични случаи на употреба на халюциногени и синтетични канабиноиди.

Вещества	Брой лица	Комбинирана употреба	Брой лица
Кокаин	111	„Кристали“ и хероин	99
„Кристали“	107	Кокаин и хероин	77
Амфетамини	95	Амфетамини и хероин	48
Екстази, „Molly“	63	Метамфетамини и хероин	22
Метамфетамини	45	Екстази и хероин	19
Крек	24	Крек и хероин	4
LSD, Мескалин	16		
Spice, Bonzai, King BBB	7		
Кетамин, Ефедрин	4		

68% от анкетираните **инжектират** наркотичните вещества.

Комбинирана употреба на хероин с други вещества се наблюдава при **84%**, като половината от тях правят това ежедневно. Основата причина за комбинирането е търсенето на различни усещания и подсилване ефекта на хероина. Проблеми при снабдяването с хероин е било фактор само за **4 %** от респондентите. **9 %** от участвалите в проучването са били **хоспитализирани** след комбинираната употреба.

Търсене на помощ по повод остри интоксикации след употреба на наркотици и други психоактивни вещества при деца и млади хора (2015)

Обект на изследването (*извършено от Сдружение „Живот без алкохол“*) са острите интоксикации с психоактивни вещества постъпили в Центъра за спешна медицинска помощ - Варна и Клиника по ИЛООТА във ВМА МБАЛ-Варна за периода от януари - октомври 2015 г.

Честотата на средно тежките и тежки остри интоксикации от **наркотици** при младежи на възраст 10-18 години е **четирикратно завишена** през 2015. Свързваме ги с разпространената им употреба, както и с по-лесната уязвимост на младия организъм. Съотношението момчета:момичета е 3:1;

Нарастват хоспитализации по повод комбиниран прием на наркотици (няколко вида) , както и наркотици + алкохол за учениците от 2012 г. с пик през 2015. При възрастните, този модел на употреба се затвърждава с голяма честота през 2015 година. Този начин на употреба води до по-бързо настъпване на сумарни токсични ефекти, които застрашават живота на младежите и се наблюдават първите случаи на тежки психози;

Марихуаната като причина за остри интоксикации е **3.3 пъти по-честа сред учениците през 2015 година**, в сравнение с предходната година. Тя е най-честият наркотик, който се комбинира както със стимуланти, така и с алкохол. Наблюдават се тежки психози при продължителна употреба с бавно протичане. Средната възраст е 20.25 години;

Остри чисти интоксикации със **стимуланти** - амфетамини, метамфетамини и кокаин остават на ниски нива при учениците, на сравнително високи при възрастните, като при тях преобладава модела за **комбиниране** между различни стимуланти както с други наркотици, така и с алкохол;

Острите интоксикации с **хероин** бележат **рязък скок през 2015 година с три смъртни случая** при възрастните, но не се срещат интоксикации сред учениците.;

Наблюдават се **демографски промени** със застаряване на употребяващите наркотици във възрастовата група 19-64 години. **Средна възраст** за хероин е 31.09 години, **общо за наркотиците - 29.23 години**. Средната възраст на жените е 25.9 годни. Съотношението мъже : жени е 7:1;

Острите алкохолни интоксикации при младежи 10-18 години **нарастват 12.5 пъти повече** в сравнение с предходната година. Значителните колебания в честотата на тези отравяния през две съседни години показват нуждата от постоянно и по-продължително мониториране на тенденциите в годините. Съотношението момчета : момичета е 2.4:1.;

Честотата на острите алкохолни интоксикации (0.8/1000) при възрастната група остава по-ниска в сравнение с интоксикациите от наркотици (0.85/1000), на комбинирани наркотици (0.9/1000) и комбинация наркотици+алкохол-0.9/1000). Средната възраст на употребилите алкохол е 39 години, а за жените 32.64 години. Съотношението мъже : жени е 4.6:1.

Пазар на наркотици – обобщени данни

През 2016 год. на територията на гр. Варна се забелязва устойчива тенденция при консумацията на следните наркотични вещества. Основния наркотик, който приемат младите е **марихуана**, част от тях сами отглеждат растения в домашни условия – не повече от 3 до 5 бр., докато други търсят да закупят желаното количество. Този вид наркотично вещество се продава на цена от 20 лв. за 1 / един / кантарен грам, но реално този грам се разделя на 4 / четири / , като всяка $\frac{1}{4}$ се продава на цена от 5 / пет / лева. По този начин пласъорите по – лесно се освобождават от „стоката“, след като я продават на по – ниска цена.

Друг вид наркотично вещество, което е разпространено сред подрастващото поколение е употребата на **метамфетамини**. Това вещество се произвежда в домашни условия от продукти които се продават свободно в търговската мрежа, като основен прекурсор - медикаменти, съдържащи ефедрин или псевдоефедрин и допълнителни вещества - фосфорна киселина, солна киселина или натриева основа и др. Цената на този вид наркотично вещество е за 0,10 – 0,13 гр. - 10 / десет / лева на дребно, на едро над 40 – 50 гр. – 40 лева за един кантарен грам.

От проведените през годината проучвания се установи, че останалите видове наркотични вещества – кокаин, хероин, LSD и др., са по-слабо разпространени сред младите хора по различни причини, било то поради висока цена - кокаин или нежелани ефекти – хероин.

2. Тенденции, свързани с трафика на хора

В структурите на МВР на територията на гр. Варна и региона периодично постъпват данни за лица, въввлечени в **трафик** на хора с **цел сексуална експлоатация**. Прави впечатление, че сред жертвите все по-често се срещат лица с различно образование и социален статус, което нарушава тенденцията жертвите да са само от малки населени места с необразовано население. Налице са данни, че жертвите сами търсят лица да им уредят работа и не се идентифицират като жертви, тъй като извършват сексуални услуги по своя воля със съзнанието за изкарване на бързи пари за себе си или за отглеждането на деца, оставени при роднини в България.

Наблюдава се тенденция на увеличаване на броя на трафикирани **жени от ромски произход** с цел сексуална експлоатация за страни от западна Европа и Норвегия. Промяната през последните години е в намаляването на насилието и принудата за сметка на измамата и подлъгването.

Характерно за 2016г. е набирането на жени за сексуална експлоатация предимно от селата в общините Вълчи дол, Суворово, Долни чифлик и Провадия за сметка на гр. Варна. Няма данни за лица, участващи в трафик на жени с цел продажба на бебета. Тенденциите са за увеличаване на проституиращите лица в гр. Варна. Трудност при разследването и доказването на трафик е, че потърпевшите проституират доброволно, липсва принуда и не се идентифицират като жертви. Не са постъпвали данни за български граждани трудово експлоатирани в чужбина, но не се изключва вероятността да постъпи информация за такъв род престъпления. Проблема при този вид експлоатация е трудността на доказване на деянието. Често се квалифицира като икономическа измама, а хората не осъзнават, че вместо измамани са експлоатирани. Не са постъпвали данни за жертви на трафик сред лица – мигранти, търсеци закрила пред органите на ДАБ.

Към 30.11.2016г. по **данни на Районна прокуратура** Варна:

Прекратени – 4бр. дела по чл.159А от НК; Спрени изпратени за доразследване – 3бр. по чл.159А и 159Б от НК; Внесени в съд – 3бр./2 за прекратяване по чл.159А от НК и 1 с обвинителен акт по чл.159Б от НК/; Осъдени с влязла в сила присъда – 3 лица по чл.159А от НК и 1 лице с влязла в сила оправдателна присъда по чл.159А от НК; Неприключени – 7бр. досъдебни производства.

Наблюдава се тенденция за намаляване на делата за трафик на хора в РП Варна, но това се дължи най-вече на нежеланието на жертвите на трафик да сигнализират институциите и органите за осъществената спрямо тях експлоатация.

На територията на гр. Варна функционира единия от двата държавни **приюта за закрила и подпомагане на жертви на трафик на хора**. Помещенията са предоставени на Национална комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ) от Община Варна с решение на Общински съвет.

Във връзка с приемането с ПМС на Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора и успешното му прилагане от МКБТХ на територията на гр. Варна и региона през изминалия период помощ и закрила са получили 15 жертви на трафик.

Справка за **работата по случаи** на трафик на хора за 2016 г:

Общ брой случаи за периода – 15. Всичките жертви са жени (възраст между 17 – 43, непълнолетна - 1). По вид на трафика - външен трафик – 11 (за Гърция, Италия, Испания, Австрия, Белгия, Норвегия, Швеция, Швейцария) и вътрешен трафик – 4. Преди извеждане от страната, жертвите на външен трафик са били експлоатирани в рамките на вътрешен трафик. Форми на експлоатация: сексуална – 12; с цел просия – 3, от тях 8 са свидетели в наказателно производство.

3. Тенденции, свързани с детските правонарушения и противообществени прояви

В изпълнение на Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на територията на община Варна действат Общинска и седем местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и

непълнолетните.

За 2016 г. са образувани **125 възпитателни дела** (126 за 2015 г.). След анализ на ситуацията се отчита устойчива тенденция по отношение на: броя възпитателни дела; броя малолетните и непълнолетните лица; броя на повторно извършилите противообществени прояви. **Най-често срещаните нарушения** са кражби, притежание на наркотични вещества, телесни повреди, хулигански прояви и др. В структурата на проявите за 2016 г. (подобно на 2015 г.) **няма тежки престъпления** срещу личността - убийства, опити за убийства, изнасилвания. Няма деца от Община Варна настанени във възпитателно училище интернат или в социално педагогически интернат.

Съвременните деца растат във време, когато се рушат и подменят ценности, когато светът се променя с невиджана досега динамика и за съжаление всички трусове на нашето време рефлектират най-болезнено върху подрастващите. Ето защо основна задача пред нас е постигането на позитивна промяна в мисленето, емоциите и поведението на децата в риск от конфликт със закона.

В голяма степен обществото не разбира подпомагащите функции на комисиите и гледа на тях, като на наказваща институция. От там идват и най-сериозните проблеми, възникващи в сферата на взаимодействието и сътрудничеството на родителите и децата с Местната комисия и обществените възпитатели. Недостатъчното съдействие от обществеността и училищните органи, водят до затруднения, които значително понижават ефективността на работата.

Системата за отклоняване на малолетните и непълнолетните има подпомагащ характер, а целта ѝ е да подкрепи и мотивира децата и техните родители за по-активно сътрудничество в рамките на изпълнение на възпитателния надзор и превенция на последващо противоправно поведение.

Всички родители, обърнали се за помощ към ОКБППМН са получили такава под формата на индивидуална работа с тях, като прави впечатление, че все по-често се признават проблемите и се търси помощ и подкрепа. Споделя се задоволство от конфиденциалността и безвъзмездността на помощта получена от комисията. Друга част от дейността е работа с ученици, при които съществува риск от извършване на противообществени прояви. Осъществени са консултации по въпросите за избягване на рисковата приятелска среда и предпазване децата от извършване на противообществена проява или престъпление, предотвратяване възможността от това да станат жертва на престъпление или на трафик и т.н.

През изминалата година се постави на дневен ред законопроект, с който ще се промени реда за въздействие спрямо непълнолетните в конфликт със закона. Въпреки неизвестността и предстоящите промени, в известна степен демотивиращи специалистите от системата за превенция на асоциалното поведение на децата, професионалистите полагат усилия да осъществява превантивно информационни кампании и мероприятия, с които да подготви децата за справяне с опасните ситуации, заобикалящи ги ежедневно.

4. Тенденции, свързани с ХИВ/СПИН

88% от новорегистрираните с ХИВ-инфекция в България са се инфектирали по сексуален път. Това сочат данни на Министерството на здравеопазването към 25 ноември 2016 г. От началото на тази година са открити нови 193 ХИВ-серопозитивни лица, с което носителите на ХИВ в страната са официално **2 460 лица**.

Запазва се тенденцията от последните години броят на новорегистрираните мъже да е над пет пъти по-голям от броя на жените. Според пътя на инфектиране 39% от новите случаи са се инфектирали при хетеросексуален контакт, 49% – при хомосексуален контакт, а 12% – при инжекционна употреба на наркотици. Важно е да се отбележи, че процентът на новорегистрираните ХИВ-позитивните в групата на инжекционно употребяващите наркотици се запазва на ниско ниво. 34% са новорегистрираните ХИВ серопозитивни сред младите хора между 20-29 години, а **най-засегната е възрастовата група 30-39 г. - 36%**. Най-младият ХИВ серопозитивен е на 19 години, а най-старият на 64 години. От началото на годината няма регистрирано дете родено от ХИВ - позитивна майка.

Географското разпространение сочи, че по-голямата част от новоинфектираните с ХИВ са концентрирани предимно в големите населени места, като: София – 79 лица, областите Пловдив – 27 лица, Варна – 15 лица, Враца – 9 лица, София област- 7 лица, Плевен – 6 лица, Пазарджик – 5 лица, Бургас и Ст. Загора – по 4 лица.

Тенденцията сочи, че над 53% от новорегистрираните ХИВ-позитивни лица са открити в 14-те кабинети за безплатно и анонимно консултиране и изследване за ХИВ (КАБКИС) и в 17-те мобилни медицински кабинети, което говори за тяхната ефективност. Над 263 900 души са се изследвали за ХИВ през първите девет месеца на 2016 г. - в КАБКИС и във всички лаборатории и лечебни и здравни заведения на страната.

Към 31 октомври 2016 г. **общо 1142 души с ХИВ се проследяват в секторите за лечение** на пациенти с ХИВ/СПИН, **954 от тях получават необходимата антиретровирусна терапия**. Комбинираната терапия и нейния мониторинг за всички нуждаещи се лица, живеещи с ХИВ/СПИН в България, се осигурява от Министерство на здравеопазването, независимо от техния здравно-осигурителен статус.

Дейностите по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“, финансирана от Глобалния фонд, се изпълняват от мрежа от 28 неправителствени организации, 14 КАБКИС, като за тази цел са разкрити и 37 здравно-социални центъра за работа с най-уязвимите групи.

За достигането на лицата от уязвимите групи на НПО и РЗИ са предоставени 17 мобилни медицински кабинета.

От началото на 2016 г. до 30 септември, неправителствените организации в България, работещи по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“, са предоставили здравно-социални услуги на 26 195 лица от най-уязвимите групи. За този период са раздадени общо 933 715 безплатни презерватива и 198 910 комплекта за безопасно инжектиране при работа на терен, след консултиране и по време на кампании.

По данни на **РЗИ-Варна** През 2016г. за Варна са регистрирани 8 новооткрити ХИВ-позитивни лица: 5 мъже (1-във възрастовата група 20-24, 3 – във възраст. група 30-39 и 1 над 50г.) и 3 жени (2 – във възраст. група 25-25, и 1 – във възраст.гр. 30-39).

Всички 8 са се заразили при сексуален контакт със заразен партньор, като в 3 от случаите при хомосексуален контакт между мъже. Няма ИУН сред новозаразените.

III. Целево финансиране на превантивни проекти и програми, осъществявани от НПО

Ежегодно през бюджета на дирекция „Превенции“, Община Варна (местна дейност) се финансират неправителствени проекти и програми в проблемните области: „Наркотици“, „Трафик на хора“, „Детски противообществени прояви и правонарушения“, „ХИВ/СПИН и СПИ“ и „Рискове в онлайн пространството“.

Основни цели: Да се осигури на неправителствените организации - бенефициенти финансов ресурс, чрез който успешно да въвеждат и устойчиво да развиват превантивни дейности с висока медико-социална значимост за града, както и да се подкрепи по-активното включване на структурите на гражданското общество в съществуващата мрежа от институции, организации, програми и услуги, насочени към намаляване на рисковото поведение сред децата и младите хора.

Финансирането е в две области – на проекти и на програми.

1. Финансиране на проекти на НПО

Процедурата за финансиране на проекти на НПО за обща превенция на рисковото поведение сред деца и млади хора се осъществява в съответствие с изискванията на **Наредба за условията и реда за финансово подпомагане на проекти на неправителствени организации за превенция на рисковото поведение сред деца и млади хора** – Община Варна, приета с решение №264-4, Пр. №6/28.03.2012 г. на ОБС – Варна.

На основание на тази Наредбата, Дирекция „Превенции“, Община Варна е разработила подробни указания за изготвяне на проекти и кандидатстване и вътрешни правила за прилагане на разпоредбите в Наредбата.

Указанията за изготвяне на проект и кандидатстване съдържа информация за дейностите и условията, по които може да се кандидатства, изискуемите документи, насоки за изготвяне на финансовия план, в.ч. и таблица за препоръчителното изчисляване на възнагражденията на изпълнителите на дейности по проекта, критериите за оценяване на проектните предложения, отчитане на одобрените за финансиране проекти, както и друга полезна и важна информация за кандидатстващите организации.

Вътрешните правила уреждат и описват практическото прилагане на Наредбата от служителите от дирекцията, ангажирани с процедурата по приемане, регистрация, оценяване, класиране, финансиране, отчитане и архивиране на постъпилите проекти. Вътрешните правила, подобно на Указанията за кандидатстване, се утвърждават от директора на дирекция „Превенции“ и са задължителни за експертите и финансистите на дирекция „Превенции“, както и за външните експерти, които се привличат за участие в процедурата. При актуализация на Наредбата, директорът на дирекция „Превенции“ променя Вътрешните правила за нейното прилагане.

През 2016 година са кандидатствали с проект 17 неправителствени организации. Бяха **одобрени и финансирани 14 проекта** на обща стойност 59 233 лв. В рамките на своите проекти, организациите достигнаха и **обхванаха широк кръг лица от целевите групи** – близо 1000 деца и младежи, повече от 200 лица във висок риск или уязвимо положение, 1338 родители и повече от 170 професионалисти и доброволци. През целия

период на договорите с НПО са проведени 26 проверки на дейности по проектите от експерти на дирекция „Превенции“.

През м. декември се проведе годишна **среща** на тема „**Община Варна – неправителствен сектор. Партньорство в превенцията на рисковото поведение сред деца и млади хора.**“, където НПО, реализирали проекти през 2016 г., представиха своите проектни цели, задачи, дейности и постигнати резултатите пред свои колеги от неправителствения сектор и медиите.

2. Финансиране на програми на НПО

Процедура по осигуряване на финансовите средства на организациите - бенефициенти:

В последното тримесечие на всяка календарна година организациите изпращат, с писмо до дирекция „Превенции“, искане за финансиране на нова програма или за продължаващо финансиране на изпълнението на съществуваща програма.

Исканото финансиране трябва да съдържа два елемента – съдържание на програмата и оферта. Те се описват във „Формуляр за представяне на Програма“, придружен от декларация за липса на двойно финансиране по образци, предоставени от дирекция „Превенции“.

Съдържанието на програмата включва: оценка на ситуацията; оценка на нуждите за реализиране; подробно описание на целевите групи и начините за тяхното достигане; основни цели и задачи; подробно описание на дейностите и методите на работа; място и срок на реализиране на програмата; очаквани резултати и ползи от изпълнението; процедура за супервизии, мониторинг и вътрешно оценяване на процеса и ефективността; екип на програмата с приложения С.У.

Предложенията за продължаващо финансиране се разглеждат от експерти в дирекция „Превенции“, въз основа на анализ на предходните съдържателни и финансови отчети на организацията-бенефициент. Предложенията за финансово подпомагане на нови програми се разглеждат както от експертите в дирекцията, така и (в зависимост от проблемната насоченост) в общински/местни съвети и комисии – Общински съвет по наркотичните вещества, Местна комисия за борба с трафика на хора, Общинска комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, Консултативен съвет по превенция на ХИВ/СПИН и СПИ.

Одобрените искания за финансиране се залагат в проекта на “Програма за превенция на рисковото поведение сред деца и млади хора” на дирекция „Превенции“. Приоритет за включване имат програми, които се изпълняват на основание споразумения на Община Варна - например Споразумение за сътрудничество Варненска и Великопреславска Св.Митрополия или Споразумение за сътрудничество с МЗ за изпълнение на Национална програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН на местно ниво.

Проектът на “Програма за превенция на рисковото поведение сред деца и млади хора” се предоставя в дирекция „Фиб“ за разглеждане, а след това се внася за одобрение в Общински съвет като част от проекто-бюджета на Община Варна.

След приемане на бюджета на Община Варна (респ. бюджета на дирекция „Превенции“) се стартира процедурата по сключване на договори с организациите-бенефициенти, като финансирането се залага през § 45-00 (*Субсидии* на организации с нестопанска цел).

Във връзка с изискванията ЗФУКПС и Указания за осъществяване на предварителен контрол на МФ с вътрешно разпореждане са определени двама служители на дирекция „Превенции“ с юридическо образование. Те осъществяват предварителен контрол за законосъобразност на договорите и писмено отразяват резултатите по образец утвърден от Директора на дирекция „Превенции“. В изпълнение на предписание по одитен доклад ВО – 1211/У т. 4 е определен и реда за приемане на отчетите по договорите. Отчетите са междинни и крайни. Те постъпват с придружително писмо в дирекцията през деловодството на общината в срок посочен в договора. Техническите (съдържателни) отчети се приемат от експерт, определен в съответния договор, а финансовите - от гл.счетоводител на дирекция “Превенции”. След приемане и валидиране на отчетите се извършва междинно или окончателно плащане по фактури съгласно договора. Съгласно вътрешното разпореждане се правят досиета, в които се съхраняват договора и съпътстващата го документация. Досиетата се съхраняват в архива на дирекция “Превенции”.

През 2016 г. са финансирани шест организации-бенефициенти:

- Сдружение „Отвори очи“, в съответствие със Споразумение за сътрудничество между Варненска и Великопреславска Св.Митрополия и Община Варна, за изпълнение на:
 - Дейности по “Програма за психосоциална рехабилитация и духовно обгрижване на лица, които са били зависими или са злоупотребявали с наркотични вещества”, осъществявана в Православен център за духовно обгрижване на наркозависими „Св. Боян Енравота” към Варненска и Великопреславска Св.Митрополия. *Програмата се изпълнява с разрешение рег. №1212/28.09.2015 г., издадено от директора на Националния център по наркомании, в съответствие с изискванията на Наредба № 8/07.09.2011 г. за условията и реда за осъществяване на Програми за психосоциална рехабилитация на лица, които са били зависими или са злоупотребявали с наркотични вещества;*
 - Кампания „Православните семейни ценности срещу злоупотребата с алкохол “.
- Сдружение „Дружество по позитивна психотерапия в България” за изпълнение „Програма за психологическо консултиране и психотерапия на младежи (18-25 г.) в риск“.
- Фондация „Суицидопревенция” за изпълнение на Програма за превенция на самоубийствата при деца и млади хора
- Фондация „Център за социално-екологични практики“ за изпълнение на “Програма за превенция на ХИВ/СПИН и СПИ сред млади хора в риск“, съгласно *Споразумение за сътрудничество с МЗ за изпълнение на Национална програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН на местно ниво*
- Сдружение „Алтруист“ за изпълнение на „Програма за изграждане и позитивиране на адекватни социални умения у пълнолетни правонарушители (18 – 25 г.) с история на употреба на наркотици, изтърпяващи ефективно наказание в затвор Варна“. *Организацията притежава акредитация за достъп до пенитенциарната система, издадена от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” при Министерство на правосъдието и включена в програмата на Наблюдателната комисия за 2016г.*

- Фондация „Деца на балканите“ за изпълнение на „Програма за превенция на риска свързан с употребата на алкохол, тютюн и други психоактивни вещества сред ученици V-VII клас“.

Освен финансово подпомагане на организациите-бенефициенти се осигурява възможността да представят и популяризират своите програми пред медии и на международни, национални и местни форуми, организирани с участието на дирекция „Превенции“.

IV. Превантивни програми и дейности със селективен и индикативен подход

1. Програма за индикативна превенция на употребата на наркотични вещества сред деца в риск (*изпълнител – дирекция „Превенции“, с Разрешение за прилагане (Рег. №1108/12.08.2015 г.), съгласно чл. 6, ал. 1 и 2 и във връзка с чл.4, ал.1, ал.3, т.1 – т.5 от Наредба №6 от 11.04.2014 г. за условията и реда за осъществяване на програми за превенция на употребата на наркотични вещества, изд. от Министерство на здравеопазването и Министерство на образованието и науката*)

„Програмата“ е насочена към **предотвратяване на възникването или ескалирането на негативни здравно-социални последици**, свързани с наркотици и алкохол сред деца, за които ясни индикатори показват висока степен на индивидуален риск от развитие на проблемна употреба и зависимост на по-късен етап в живота, чрез ранно установяване и превантивна намеса на индивидуално, семейно и социално ниво.

Дейностите по „Програмата“ включват първично интервю, оценка на случая, планиране на превантивната работа, психо-социални интервенции (*нива на прилагане – индивидуално, фамилно, групово*) – краткосрочно консултиране, терапевтично консултиране, кризисно консултиране, социална работа по случай, арт-ателие. По „Програмата“ работи мултидисциплинарен екип - експерти от дирекция „Превенции“; лекар-специалист по проблеми, свързани с наркотици; психолози; супервизори - хабилитирани лица - психиатър и клиничен психолог; педагог-специалист по изобразителни и приложни изкуства и др.

Място и период на реализиране - Превантивно-информационен център по наркотичните вещества при дирекция «Превенции»; срок - постоянен.

Целеви групи:

Основна целева група – деца с повишен индивидуален риск от възникване на проблеми, свързани с наркотични вещества или алкохол, поради индикации от емоционален, поведенчески или средови характер.

Подгрупи:

- Деца, употребяващи наркотични вещества и/или с рисковата употреба на алкохол, без история на психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на психоактивни вещества, съгласно диагностичните критерии на МКБ 10 (с изключение на случаи на неусложнена остра интоксикация – F1x.0);

Забележка: *Тук могат да бъдат включени и младежи (18-19 год.), ако те са все още редовно учащи в средната образователна степен.*

- Деца с история на поведенчески и емоционални разстройства, съгласно диагностичните критерии на МКБ 10, F90 – F93.
- Деца с диссоциално/агресивно поведение (извън обхвата на подгрупа 2), в това число и деца с наложена възпитателна мярка по чл. 13 от ЗБППМН;
- Деца, отглеждани във високо рискова/дисфункционална семейна среда, включваща родители/сиблинги, употребяващи незаконни наркотични вещества, родители/сиблинги с рискова употреба на алкохол и/или психотропни медикаменти, родители/сиблинги с криминално поведение (в т.ч. разпространение на наркотици); родители с психиатрични разстройства; вътресемейно насилие; събития, формиращи бързо настъпваща фамилна дисфункция – смърт на родител/сиблинг, развод, суицидни поведения без фатален край и др.

Вторична целева група – родители, други членове на семейството и значими лица от социалното обкръжение на основната целева група.

Основната **цел** е да се предотврати възникването или ескалирането на негативни здравно-социални последици, свързани с наркотици и алкохол сред деца, за които ясни индикатори показват висока степен на индивидуален риск от развитие на проблемна употреба и зависимост на по-късен етап в живота, чрез ранно установяване и превантивна намеса на индивидуално, семейно и социално ниво. **Подцели** – 1. Да се подпомогне формирането на трайна мотивация и поведенчески умения за водене на живот свободен от наркотици; 2. Да се промени качествено формата и да се намали честотата и интензитета на проявите на рисково поведение сред деца с конституционални абнормности, отклоняващо се поведение и/или с емоционални проблеми/разстройства; 3. Да се променят семейните/средови условия на възможно неблагоприятно ранно развитие, водещо до социална изолация и изключване и преход към употреба на наркотици.

Основни задачи: Да се осигури професионална психосоциална услуга за целенасочена превенция и да се обезпечи лесен достъп до нея за лицата от целевата група, чрез прилагането на интегриран, мултидисциплинарен и обективен подход, при спазване на етичните принципи за работа, заложи в Стандартите за качество в областта на превенция на наркоманиите на ЕС; Да се обезпечи съгласуваността с местните политики в областта на здравеопазването, социалните дейности, образованието и охраната на закона и обществения ред, чрез интегриране на Програмата в съществуващата мрежа от институции, програми и социални услуги; Да се осигури обществена подкрепа за необходимостта от ранно установяване и превантивна намеса при деца в риск, свързан с употреба на наркотици и други психоактивни вещества, чрез активно сътрудничество с меди, неправителствени организации и други структури на гражданското общество.

Партньори: Организации и институции от социалната сфера, сферата на образованието, сферата на превенция и противодействие на детското асоциално поведение, сферата на неправителствения сектор. Изградена е човешка партньорска мрежа и е възможно създаването на мултидисциплинарни екипи за работа по случай. Партньорство цели обединяване на ресурсите и усилията на институциите и организациите за ефективно сътрудничество при работа с деца и семейства от целевата група по „Програмата“, както и

съгласуване на процедури, подходи и стандарти, при разпределение на отговорностите при съвместната работа по случай.

Дейности през 2016 г.:

Обхват на целевите групи за периода - 56 деца; 68 родители/значими близки. Разпределение: по пол: момчета – 32, момичета – 24; по целеви подгрупи: пг.1 – 26, пг.2 – 3, пг.3 – 11, пг.4 – 16.

Брой консултативни часове: Индивидуално/фамилно терапевтично консултиране – 400 часа; Групово терапевтично консултиране – 72 часа; Социална работа по случаи – 89 часа; Арт-ателие (деца) – 56 часа.

Реализирани дейности, съгласно описанието им в подадените документи по чл.4, ал.3 от Наредба 6/2014 г.

Първично интервю, оценка на случай - Проведени 56 първични интервюта; Психиатрична оценка е извършена при 29 деца; Психологична оценка е извършена при всички 56 деца.

Краткосрочно консултиране - 15 деца; 38 часа консултиране; 21 родители/значими близки; 44 часа консултиране.

Терапевтично консултиране:

А) индивидуално/фамилно

32 деца; 196 часа консултиране

29 родители/значими близки; 122 часа консултиране

Б) групово, деца 6 – 10 г.

4 деца, проведени 8 групови консултации (16 часа)

В) групово, родители на деца, на възраст 6 – 10 г.

8 родители, проведени 12 групови консултации (24 часа)

Г) групово, деца 11 – 14 г.

5 деца, проведени 8 групови консултации (16 часа)

Д) групово, родители на деца, на възраст 11 – 15 г.

6 родители, проведени 8 групови консултации (16 часа)

Социална работа - по 17 случая.

Контрол на наркологичния статус – извършен спрямо 17 деца.

Арт – ателие за деца - 5 деца, проведени 28 групови занятия (56 часа)

Проследяване на преминал случай – стартирала процедура по проследяването на 21 преминали случая.

Образователни сесии за родители - проведени 8 образователни срещи с 30 родители .

Осъществени 32 **работни срещи**, в рамките 64 часа с представители на организации и институции от социалната сфера, сферата на образованието, сферата на превенция и противодействие на детското асоциално поведение (*съобразно конкретния случай*).

Осъществени 4 **информационни срещи**, в рамките на 8 часа с 86 педагогически специалисти от четири варненски гимназии на тема: „Младите хора и употребата на психоактивни вещества“.

Интервизии - проведени 23 интервизии (*по 90 мин. всяка*) за обсъждане на случаи, преживявания и преживелищен опит.

Супервизии – проведени 23 групови супервизии по 90 мин. всяка.

Популяризиране на програмата чрез: разпространение на информационни материали; предоставяне на информация в учебни заведения; професионални срещи, публикации в електронните медии, сайтовете на Община Варна и на дирекция „Превенции“ и др.

2. Кампания за ваксиниране срещу хепатит Б на 50 пълнолетни лица от ромски произход с рисково поведение свързано с наркотици и/или сексуална експлоатация

Основната **цел** е да се ограничи разпространението на хепатит тип Б и свързаните здравно-социални последици сред целевата група, както и да се повиши равнището на информираност на високо рискови групи млади хора по отношение на възможностите за заразяване с кръвно и полово преносими инфекции.

Целевата група включва високо рискови пълнолетни лица от ромски произход, с история на проблемна употреба на наркотици (инжектиране на наркотици и/или продължителна/редовна употреба на опиати, амфетамини и кокаин) и/или високо рисково сексуално поведение (например, промискуитет, предоставяне на платени сексуални услуги и др.).

Кампанията се организира и провежда в партньорство със сдружение „Съучастие“. Ваксините са осигурени от Община Варна, дирекция „Превенции“, по ОП, съгл. договор Д16000452/13.04.2016. Основните дейности се изпълняват в Младежкия здравно-социален център в кв. Максуда. Общо времетраене на кампанията - 4 месеца.

Етапи в провеждането:

- ✓ Селектиране на най-малко 150 лица с високо рисково поведение (история на проблемна употреба на наркотици и/или високо рисково сексуално поведение) от уязвими групи пълнолетни лица от ромски произход;
- ✓ Предтестово консултиране, насочване и провеждане на изследвания за носителство на вируса на хепатит Б на селектираната група;
- ✓ Следтестово консултиране и мотивиране за поведенческа промяна, с цел намаляване на риска от разпространение на инфекции;
- ✓ Селектиране на втора целева група (50 човека), идентифицирана като най-високо рискова;
- ✓ Водене на случаи (подготовка на база данни за лицата, консултиране, мотивиране и трикратно индивидуално придружаване на 50 лица за ваксиниране срещу Хепатит Б.
- ✓ Трикратно ваксиниране на 50 лица (от опитен медицински екип), съгласно по календар, отговарящ на медицинските стандарти.

Постигнати резултати: Ваксинирани бяха 50 лица с високо рисково поведение. Изготвен бе доклад, отразяващ процедурите за селектиране, обема на работа, наблюдаваните рискови поведения и препоръки за превантивни подходи сред тази целева група.

3. Дейности по прилагане на Национален механизъм насочване и подпомагане на жертвите на трафик на хора на местно ниво

Във връзка с въвеждането на Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертвите на трафик на хора, приет от Министерски съвет на Р.България, Местната комисия за борба с трафика - Варна (МКБТХ) и дирекция „Превенции“, съвместно с Националната комисия за борба с трафика (НКБТХ) организира и проведе серия от обучения и информационни срещи с цел прилагане на мерките по механизма на местно ниво, подобряване на институционалното сътрудничество и координация и създаване на

мултидисциплинарни екипи за съвместна работа по сигнали за жертви на трафик на хора. Информацията за проведените обучения и срещи са качени на сайта на дирекция „Превенции“ – www.prevencii.com.

1. Обучения на служители от Бюрото по труда – Варна. Тема: „Трафик на хора – рискове и последици“. Обучението беше по повод Националната кампания за противодействие на трудова експлоатация „За къде пътуваш“.

Цел: представяне пред служителите на проблемите, свързани с престъплението „Трафик на хора“, насочено към рисковете от попадане в трудова експлоатация. Разяснени бяха начините на предпазване, които да послужат на служителите при консултиране и насочване на хора, търсещи работа в страната и чужбина.

Постигнати резултати: В обучението участваха 12 служители на Бюро по труда – Варна.

2. Обучение на служители от Гранична полиция – Варна. Тема: „Трафик на хора. Идентификация и насочване на жертви на трафик на хора“.

Цел: В предвид спецификата на работа на служителите на Гранична полиция – работа на терен и на първа линия – целта беше да се повиши чувствителността към жертвите и да се запознаят с индикаторите за идентификация, което би способствало за установяване на евентуални жертви на трафик на хора при работата им на ГКПП. Цел на обучението беше да се представи пред специалистите от МВР структура, функции и задачи на НКБТХ и МКБТХ Варна. Запознати бяха с индикаторите за идентификация на жертви на трафик на хора. В детайли беше представен светът на жертвите на трафик на хора, проблемите, с които се сблъскват в периода след извеждане от средата на експлоатация и необходимостта от закрила.

Постигнати резултати: В обучението участваха 20 служители /полицаи, експерти и полицейски инспектори/ на Гранично полицейско управление – Пристанище Варна и Гранично полицейско управление – Летище Варна.

3. Работна среща с началници на охранителна полиция към РУП при ОД МВР Варна. Тема: „Мерки и процедури по Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора“.

Цел: на Представяне на структурата, функциите и задачите на НКБТХ и МКБТХ Варна. В контекста на Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора (НМНПЖТХ) бяха представени мерките и процедурите на национално и местно ниво за насочване и подпомагане на жертвите. На тази среща беше представена необходимостта от повишаване информираността на служителите на ОД МВР Варна за профила на жертвите, възможностите за закрила и подпомагане. В тази връзка беше обсъдена групата от служители на РУП, които да преминат обучение за прилагане на НМНПЖТХ.

4. Обучение на професионалисти – служители на ОД МВР Варна. Тема: „Трафик на хора – рискове и последици. Идентификация на първо ниво. Насочване на жертвите на трафик на хора“.

Цел: Това обучение целеше да повиши чувствителността на служителите на МВР към жертвите, да им разкрие проблемите, които изживяват с цел изграждане на доверие и привличането им в помощ на разследването.

Пред участниците беше представена структурата и дейността на НКБТХ и МКБТХ Варна, механизмите за работа и законодателната рамка. На участниците бе представена информация за видовете експлоатация, рисковите групи и рисковите фактори, които

влияят за попадане в трафик на хора. С оглед законодателната рамка бе представена разликата между престъплението „Трафик на хора“ и „Каналджийство“. Основният модул в обучението беше запознаване с профила на жертвата и възможностите за закрила и подпомагане на жертвите на трафик на хора.

Постигнати резултати: Обучението се проведе в рамките на два дена като участие взеха 37 служители на РУП при ОД МВР Варна /районни инспектори, мл. районни инспектори и полицейски инспектори/.

5. Информационна среща с представители на общини от Област Варна. Тема: „Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора“.

Цел: Да се представи МКБТХ и проблема с трафика на хора, както и необходимостта от обучение на специалисти от малки общини за подобряване на сътрудничеството при отработване на сигнали за жертви на трафик на хора.

Поводът беше приетия Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертвите на трафик на хора и необходимостта от изграждане на мултидисциплинарни екипи на територията на тези общини за отработване на сигнали за жертви. Участниците бяха запознати със структурата, функциите и задачите на НКБТХ и МКБТХ Варна. Беше представен местният механизъм, на базата на който функционира МКБТХ Варна. Акцент на срещата беше да се разясни проблема с престъплението „Трафик на хора“ и необходимостта от подобряване на сътрудничеството между отделните институции при получаване и отработване на сигнали за жертви на трафик на хора.

Постигнати резултати: В обучението участваха 17 представители на 7 общини от Област Варна /Аврен, Долни чифлик, Белослав, Провадия, Дългопол, Аксаково и Вълчи дол/, секретари на МКБППМН и служители на Регионална дирекция „Социално подпомагане“.

6. Надграждащо обучение на представители на общини от Област Варна. Тема: „Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора – сътрудничество при работа по случаи“.

Цел: Целта на обучението беше да се представи НМНПЖТХ, да се повиши чувствителността сред професионалистите и да се подобри сътрудничеството между отделните институции при работа по случаи.

Представи се подробна информация за престъплението „Трафик на хора“ и актуалната ситуация в региона. На участниците бе представена информация за Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора - структурата, принципи, мерки и процедури. Подробно бяха запознати с профила на жертвите, възможностите за закрила и подпомагане на жертвите на трафик на хора.

Постигнати резултати: В обучението участваха 22 представители на малките общини на Област Варна, социални работници и инспектори ДПС, обслужващи тези общини. Обучението беше отразено в национални и местни медии.

7. Семинар за членовете на МКБТХ Варна. Теми: „Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора“. „Проект на Национална стратегия за борба с трафика на хора.“

Цел: Повишаване на информационния и организационен капацитет на членовете на МКБТХ за прилагане на Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора.

Постигнати резултати: Бяха разгледани и приети становища и предложения по проекта на бъдещата Национална стратегия за борба с трафика на хора, съгласно исканата

информация от НКБТХ. Успоредно с това, Местната комисия разгледа проект на Програма за консултиране на професионалисти за идентификация и насочване на жертви на трафик на хора, на Сдружение „Младежка инициатива за устойчиво развитие“, разработена в съответствие с Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик на хора и предлага програмата да бъде целево финансирана през 2017 от бюджета на дирекция „Превенции“.

V. Превантивни програми и дейности в училищна общност

Превантивни програми и дейности сред ученици VIII – XII клас

Основните дейности по тази училищна общност се изпълняват, чрез прилагане на подхода „връстници обучават връстници“. Ученици - доброволци, работещи по този метод са организирани в **училищни превантивни клубове**, функциониращи към дирекция „Превенции“.

Училищните превантивни клубове са постоянна извънкласна организирана форма за осъществяване на превенция на рисковото поведение сред ученици от VIII – XII клас, в проблемни области като наркотици и други психоактивни вещества, рисков сексуално общуване, трафик на хора, асоциално поведение и рискове в онлайн пространството. Превантивната работа се осъществява по метода „връстници обучават връстници“. Клубовете се разкриват в училища с числен състав на средната образователна степен над 500 ученика.

Основната цел на тези форми е да се организират активните членове на училищната общност, за намаляване разпространението на рисковите поведения и промоция на здравословен начин на живот. Основната задача на училищните превантивни клубове е да провеждат разнообразни по обхват и съдържание превантивни дейности в училищната общност.

Клубовете се разкриват след писмена заявка от директора на училището, в отговор на писмо-предложение от дирекция „Превенции“ – Община Варна. Клубовете се ръководят от педагогически съветник, училищен психолог, упълномощен от директора на училището, съгласувано с дирекция „Превенции“.

Клубният ръководител в началото на всяка учебната година набира между 15 и 20 ученици от 9 клас по критерии, съгласувани с екипа на дирекция „Превенции“. Те се присъединяват към другите членове на клуба от по-горните випуски. Всички членове преминават базови и надграждащи обучения по програма, разработена от дирекция „Превенции“. Училищното ръководство осигурява подходящо помещение в училището, в което ще се осъществяват обученията на членовете на клуба и част от осъществяваните от тях дейности.

В началото на учебната година се приема график (календар) за работата на клуба, съгласувано с директора на училището и с директора на дирекция „Превенции“. Обезпечаването на материали за нуждите на клуба се осигурява от дирекция „Превенции“. Дейности на територията на училището включват: участие в международни и национални кампании (напр. 26 юни – Международен ден за борба с наркоманиите; 1 декември – Международен ден за борба с ХИВ/СПИН; 18 октомври – Европейски ден за борба с трафика на хора и др.); открити уроци и презентационни сесии предназначени за ученици, родители, учители; училищни превантивни програми и проекти, провеждани по метода „връстници обучават връстници“; участие в превантивни програми и инициативи,

реализирани и/или финансирани от дирекция „Превенции“, в рамките на съответната училищна общност.

Към 12/2016 г. функционират седем училищни превантивни клубове – I ЕГ, III ПМГ „Акад. Методий Попов“, IV ЕГ „Фр. Жолио-Кюри“, ГПЧЕ „Йоан Екзарх“, НГХНИ „К. Преславски“, Професионална техническа гимназия и МГ „Д-р П. Берон“

Програма за превенция на употребата на наркотични вещества сред ученици VIII-XII клас

На основание чл. 6, ал. 1 и 2 и във връзка с чл. 4 от Наредба № 6 от 11.04.2014 г. за условията и реда за осъществяване на програми за превенция на употребата на наркотични вещества, изд. от Министерство на здравеопазването и Министерство на образованието и науката и със съгласие № 1601/04.12.2015 г. на Националният център по наркомании, „Превантивно-информационен център по наркотичните вещества“ към дирекция „Превенции“, Община Варна осъществява „Програма за превенция на употребата на наркотични вещества сред ученици от VIII-XII клас“. Сдружение Асоциация на варненските организации за борба с наркоманиите, ръководствата на училищата, в които се реализира.

В методологичен план Програмата е структурирана в рамките на стратегиите за училищно базирана универсална превенция, допълнена с елементи от превантивните стратегии по отношение на окръжаващата среда. Дейностите по Програмата са обединени в две направления – „Предоставяне на информация и обучение за наркотиците и други психоактивни вещества“ и „Промоция на здравословен начин на живот в училищната общност и подкрепа в развиването на училището, като защитена социална среда“. Водещ работен подход - „връстници обучават връстници“. Дейностите, при които се използва този подход се изпълняват от пиър-екипи, организирани в училищните превантивни клубове към дирекция „Превенции“.

Програмата се изпълнява в 7 варненски гимназии (I ЕГ, III ПМГ „Акад. Методий Попов“, IV ЕГ „Фр. Жолио-Кюри“, ГПЧЕ „Йоан Екзарх“, НГХНИ „К. Преславски“, Професионална техническа гимназия и МГ „Д-р П. Берон“). За тази цел са подписани споразумения за партньорство между дирекция „Превенции“ и ръководствата на тези училища.

Целеви групи: Ученици от VIII – XII клас във варненски училища, с разкрити училищни превантивни клубове. Представители на училищната общност: учители, училищни психолози, педагогически съветници, училищни лекари и медицински сестри; родители; представители на институции и организации, професионално ангажирани с работа в училищната общност

Основни цели и задачи: Да се ограничи разпространението на употребата на наркотични вещества сред основната целева група, чрез предоставяне на достатъчна, обективна и достъпна информация, изграждане на мотивация и поведенчески умения за водене на здравословен живот и подкрепа на училищната политика за осигуряване на защитена социална среда.

Дейности през 2016 г.:

Проведени 8 работни срещи с ръководствата на включените училища за представяне на програмата и планиране на дейностите по изпълнението ѝ в отделните училища.

122 ученици от 9 и 10 клас - доброволци към училищните превантивни клубове преминаха базово обучение и получиха теоретична подготовка в рамките на 2 модула: „Младите хора и психоактивните вещества и „Рискове при употреба на ПАВ.“

Доброволците, избрали да се развиват в това превантивно направление - 89 ученика преминаха надграждащо обучение за работа по връстников подход по темите от базовото обучение, с насоченост:

- Как да реагираме в рискови и потенциално опасни ситуации. Как да казваме „не“ и да устояваме на натиск, в ситуации с риск от употреба на дроги.
- Как да разговаряме по теми, свързани с ПАВ. Какви дейности да извършваме, като алтернатива на употребата на дроги.

През тази година бе подготвен Наръчник за учителя и проект за информационен материал за родители. Предстои издаване и разпространение на материалите през 2017 г.

Под супервизията на клубните ръководители, обучените доброволци разработиха и изнесоха 13 обучителни сесии пред 347 ученици от 8 и 10 клас в три училища. Учениците използваха интерактивни методи за работа. Теми на сесиите: легални ПАВ – цигари и алкохол – рискове и последици от употребата, видове ПАВ – същност, рискове при употребата им.

През 2016г. бяха проведени обучения на учители и класни ръководители във връзка с новите психоактивни вещества и тенденции, относно употребата на ПАВ сред младите хора. В Първа езикова гимназия бе проведена дискусия със 75 учители относно новите ПАВ; симптоми при употреба; как да разговаряме и насочваме ученици, които имат проблеми с ПАВ. В IV ЕГ „Фр. Жолио-Кюри“ в обучението се включиха 23 учители. Теми на обучението: Тенденции при употребата на дроги сред младите хора; Разпознаване на поведенчески и физиологични симптоми при употребата на дроги; Как да разговаряме с учениците, по теми свързани с дроги. Нови дроги. В Професионална техническа гимназия бяха обучени 39 учители по темите: Тенденции при употребата на дроги сред младите хора; Нови дроги; Проблеми, свързани с легализацията и медицинската употреба на марихуана; Как да мотивираме ученици, които имат проблем с употреба на дроги.

Във връзка с изграждане на „Училищни коалиции срещу наркотиците“ бяха проведени 5 работни срещи с ръководствата на училищата, партньори по Програмата.

На работна среща с представители на професионалните гимназии в град Варна бе представена Програмата и бяха обсъдени на възможностите и начините на партньорство като провеждане на тематични обучения за класни ръководители, педагогически съветници и други заинтересовани лица, както и за методическо подпомагане от страна на дирекция „Превенция“ при планиране, разработване и провеждане на училищни превантивно-информационни кампании.

С цел подготовка за разширяване приложението на програмата бяха проведени работни срещи с представители на ръководствата на ВТГ „Г.С.Раковски“, ПГТ „Проф. Асен Златаров“ и ПГИ „Д-р Иван Богоров“.

Програмата бе **представена** в рамките на **Десетата национална конференция** по проблемите на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества, Варна и отразена в регионалните електронни и печатни медии

Други дейности за превенция на употребата на наркотични вещества в училища:

ПГТ „Проф. д-р Асен Златаров“ – обучение на 90 ученици от 9 и 10 клас. Теми: Устояване на натиск за употреба на дроги, от страна на връстници и приятели – как да реагираме и какво да говорим. Предизвикване и дискутиране на позитивни отношения и нагласи, свързани с употребата на дроги – митове, здравни и социални проблеми.

Професионална гимназия по текстил и моден дизайн – обучение на 56 ученици от 8 клас. Теми: Как да реагираме при натиск за употреба. Ролеви игри и сценарий за идентифициране на проблеми и рискове, свързани с употребата на законни и незаконни дроги. Как да устояваме на натиск. Как да казваме „не“ при натиск и предложение за употреба. Дискусия относно вредите при употребата на марихуана.

В Професионална гимназия по текстил и моден дизайн бяха обучени и 17 учители. Теми: Тенденции при употребата на дроги сред младите хора. Нови дроги. Как да разговаряме и мотивираме млади хора. Дискусия относно легализацията и медицинската употреба на марихуана. Обученията завършваха с дискусии по проблемите на употребата на ПАВ от ученици.

Програма за превенция на трафика на хора сред ученици VIII-XII клас

Превантивната работа по това направление е извършена в девет варненски училища (I ЕГ, III ПМГ „Акад. М. Попов“, IV ЕГ „Фр. Жолио-Кюри“, V ГПЧЕ „Йоан Екзарх“, МГ „д-р Петър Берон“, НГХНИ „К. Преславски“, ПТГ, ПГТМД, СОУ „Климент Охридски“ и ПГТ „Асен Златаров“), като в 7 от тях има разкрити училищни превантивни клубове (УПК) по метода „връстници обучават връстници“.

Основната цел е повишаване на информираността на целевата група за същността и видовете трафик на хора, механизми на въвличане в трафика на хора рискови групи, рискови фактори и методи за справяне в рискови ситуации.

Основната дейност е провеждане на информационните сесии, водени от обучени ученици, членове на УПК, подпомагани от експерти/консултанти към дирекция „Превенции“.

Дейности през 2016 г.:

1. Проведени **четири базови обучения** на нови доброволци от варненските гимназии, където действат УПК по училищната програма за превенция на рисковото поведение сред ученици 8-12 клас. Тема: „Трафик на хора. Рискове и последици“.

Цел: Целта на обучението беше да се запознаят с елементите на престъплението „Трафик на хора“, кои стават жертви, как биват въвличани, какви са мерките, които трябва да вземем за да се предпазим.

Постигнати резултати: Обучение преминах 111 нови доброволци /8, 9, 10 клас/ от всички училищата с изградени УПК по училищната програма за превенция на рисковото поведение сред младите хора /Първа ЕГ, МГ, Трета ПМГ, ПТГ, Четвърта ЕГ, НГХНИ, Пета ГПЧЕ/.

2. Проведоха се **четири надграждащи обучения** на превенция на трафика на хора на доброволци от УПК. Тема: „Трафик на хора. Рискови групи. Механизми за въвличане и контрол над жертвите. Как да се предпазим“.

Цел: Целта на обученията беше да се затвърдят знанията за престъплението „Трафик на хора“, рисковете от попадане и начини на предпазване, което да помогне на доброволците да предоставят актуална информация на свои връстници в неформална среда, както и по метода „Връстници обучават връстници“.

Постигнати резултати: Обучение преминаха 36 ученици /доброволци/ от 5 варненски училища /Първа ЕГ, МГ, НГХНИ, Четвърта ЕГ и Пета ГПЧЕ/ с разкрити УПК.

3. Проведени **информационни срещи** ученици от училища, в които няма разкрити УПК.

Цел: Целта на тези обучения беше да се разшири кръга от млади хора от професионалните гимназии с цел превенция на трафика на хора като им се предостави информация за престъплението „Трафик на хора“, кои попадат, какви са причините и как да се предпазят. Обученията се проведоха в:

Професионална гимназия по туризъм „А. Златаров“ – тема: „Превенция на трафика на хора. Детска агресия през интернет“. Обхванати 37 паралелки с 925 деца.

Професионална търговска гимназия „Г. С. Раковски“ – тема: „Превенция на трафика на хора“. Обхванати 24 паралелки с 624 деца.

СОУ „Климент Охридски“ – тема: „Превенция на трафика на хора“. Обхванати 12 паралелки с 300 деца.

Средношколски общежития – тема: „Превенция на трафика на хора“. Обхванати 100 деца.

Професионална гимназия по текстил и моден дизайн – тема: „Превенция на трафика на хора“. Обхванати 5 паралелки с 125 деца.

Постигнати резултати: Общо през изминалия период са проведени базови обучения с 2074 деца от посочените варненски професионални гимназии.

Превантивна програма „Сексуалност и здраве“ сред ученици VIII-XII клас

Програмата се изпълнява в 7 варненски гимназии (I ЕГ, III ПМГ „Акад. Методий Попов“, IV ЕГ „Фр. Жолио-Кюри“, ГПЧЕ „Йоан Екзарх“, НГХНИ „К. Преславски“, Професионална техническа гимназия и МГ „Д-р П. Берон“). Основната превантивната работа се осъществява от училищни превантивни клубове, работещи по метода „връстници обучават връстници“. (ок. 100 доброволци). Партньори: ръководствата на училищата, в които се реализира.

Целеви групи: Ученици от VIII – XII клас във варненски училища, с разкрити училищни превантивни клубове, работещи по метода „връстници обучават връстници“.

Представители на училищната общност: училищни психолози, педагогически съветници, учители, училищни лекари и медицински сестри

Основни цели и задачи: Да се ограничи разпространението на рисково сексуално поведение, на ХИВ/СПИН и СПИ сред основната целева група, чрез предоставяне на достатъчна, обективна и достъпна информация, изграждане на мотивация и поведенчески умения за водене на здравословен живот осигуряване на подкрепяща здравословния избор среда. Да се подпомага развитието на обучители на връстници по превенция на рисковото сексуално поведение в училищна и в неформална среда.

Постигнати резултати:

През 2016г. 97 доброволци от 8, 9 и 10 кл. преминаха базово обучение и получиха теоретична подготовка в рамките на 4 модула: Рисково сексуално поведение- същност, видове, превенция; ХИВ/СПИН – същност, пътища за предаване, превенция, лечение; Сексуално предавани инфекции- същност, видове, пътища за предаване, превенция, лечение; Сексуално и репродуктивно здраве – същност, контрацепция, лична отговорност. Доброволците, избрали да се развиват в това превантивно направление- 39 ученика от 9-10 кл., преминаха надграждащо обучение за приложение на интерактивни методи на работа по връстников подход по темите от базовото обучение с насоченост:

Форми и методи на работа с връстници в организирана група (клас): интерактивни методи; разписване, структуриране и изнасяне на: сесия, презентация, дискусия; Форми и методи на работа с връстници в неформална среда: консултиране, мотивиране,

насочване; Организиране и провеждане на превантивна кампания в училищна среда и в обща популация.

Под супервизията на клубните ръководители обучените доброволци разработиха и изнесоха 73 учебни сесии пред 1807 ученици от 8, 9 и 10 кл в 7-те училища. Учениците използваха интерактивни методи за работа. Теми на сесиите: видове рисково сексуално поведение; ХИВ/СПИН – същност, пътища на предаване, начини за предпазване, превенция, изследване, лечение; други сексуално предавани инфекции – видове, пътища на предаване, начини за предпазване; сексуално и репродуктивно здраве; контрацепция. В рамките на учебната година доброволците организираха и проведеха 7 училищни кампании в 7-те училища, в рамките на които те раздадоха над 5000 превантивни и образователни материали, правиха изложби с рисунки по темата, както и демонстрации и учебни игри, в които включваха ученици от 9 до 11 кл.

Превантивни програми и дейности сред ученици I - VII клас

Програма за превенция на агресивното поведение сред ученици от I – IV клас

Програмата е насочена към **подпомагане и подкрепа** практиката на **учителите в справянето им с агресивното поведение** на учениците от I до IV клас. Дейностите са организирани в два модула – теоретичен и практически. Теоретичният модул включва обучение с фокус - „Агресията в начална училищна възраст. Стратегии за овладяване и преобразуване“ в рамките на 12 академични часа. Практическият модул включва групови супервизии с фокус - „Помощ за самопомощ. Примерни форми на деструктивна агресия и справяне с тях“ в рамките на 12 академични часа. Съпътстващ модул в Програмата е провеждането на **тренинг-семинар** „Специфика при консултирането на деца с девиантно поведение“ в рамките на 8 часа, предназначен за специалисти от системата за превенция и противодействие на детското асоциално поведение в община Варна. Водещ учител и супервизор – проф. д-р Ив. Бончева, клиничен психолог, МУ Варна.

Програмата разполага със **собствени помагала**, които се предоставят на училищата-партньори - „В разпознаване на детската агресия. Стратегии за овладяване и преобразуване“ (помагало за учители); „Детската агресия – гравивна или деструктивна“ (помагало за родители); „Добрата или лошата агресия“ (помагало за деца от предучилищна възраст до втори клас). Участието в „Програмата“ на учителите завършва с връчване на удостоверения с посочен брой преминалите часове.

Дейностите на програмата се отразяват редовно в медиите – публикации в електронните медии, сайтовете на Община Варна и на дирекция „Превенции“ и др.

Място и период на реализиране - Превантивно-информационен център „Младост“ към дирекция „Превенции“, м. февруари – м. декември 2016 г.

Партньори: 10 варненски училища (ОУ „Капитан Петко войвода“, II ОУ „Н. Й. Вапцаров“, ОУ „Хр. Ботев“, ОУ „П. Волов“, ОУ „Черноризец Храбър“, ОУ „Иван Вазов“, ОУ „Цар Симеон I“, ОУ „Д. Войников“, ОУ „Ст. Михайловски“; ОУ „Антон Страшимиров“) и местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните - МКБППМН в Община Варна, съответно в районите: „Приморски“, „Одесос“, „Младост“, „Вл. Варненчик“, „Аспарухово“; МКБППМН в км.Каменар и км. Тополи; ОД на МВР – Варна (инспектори детска педагогическа стая от Първо, Второ, Трето, Четвърто и Пето Районни управления „Полиция“).

Целеви групи: Основна целева група – учители, преподаващи от I до IV клас, педагогически съветници/училищни психолози, педагогически специалисти от варненски училища; Вторична целева група – ученици I – IV клас и техните родители.

Целева група на съпътстващия модул - секретари на МКБППМН, обществени възпитатели, инспектори детска педагогическа стая, социални работници, членове на МКБППМН и др.

Основни **цели** и задачи; Повишаване информираността и разбирането на учители, педагогически специалисти и родители за естеството на детската агресия; Преодоляване на негативното отношение към проявите на детска агресия; Подобряване уменията на учители и на педагогически специалисти за справяне с детското агресивно поведение, чрез усвояване на различни методи и подходи; Подобряване уменията на специалисти от системата за превенция и противодействие на детското асоциално поведение за консултиране и работа с деца с девиантно поведение.

Дейности през 2016 г.:

- Обучение в теоретичния модул на Програмата, предназначено за 18 учители (*ново присъединени в „Програмата“*)
- Провеждане практическия модул на „Програмата“, осъществяван чрез серия от редовни групи, в които взеха участие 64 учители (*всички преминали обучение по „Програмата“ през настоящата или в предишни години*).
- Предоставени 64 помагала за учители и по 855 помагала за родители и за деца.
- Организиране на тренинг-семинар, предназначен за 31 професионалисти от системата за борба с детските правонарушения и превенция на детското асоциално поведение.

Програма за превенция на риска, свързан с употребата на алкохол, тютюн и други психоактивни вещества сред ученици V-VII клас

Програмата е разработена от екип от Шуменски университет "Епископ К.Преславски" и Фондация „Деца на балканите“ и се прилага с експертната и финансова помощ на дирекция „Превенции“. Дейностите включват **предоставяне на информация, тренинг на социални и жизнени умения и промоция на здравословен начин на живот** сред целевата група, структурирани действия от педагогически специалисти. Програмата се реализира в **28 училища** на територията на град Варна. Осъществява се в през учебната година в часа на класа или извънкласни дейности.

Целеви групи: ученици от пети, шести и седми клас от варненски училища, учители, педагогически съветници, родители, институции и структури на гражданското общество, ангажирани с превенцията на употребата на ПАВ сред ученици.

Основната **цел** е ограничаване на броя на ученици, експериментиращи или употребяващи психоактивни вещества чрез ранна превантивна намеса, със специален фокус към алкохол, тютюн и психотропни медикаменти. Основните **задачи** включват: Разширяване знанията на учениците за различните аспекти на употребата на наркотични вещества с акцент върху алкохола и тютюна, влиянието им върху здравето и личностното развитие; Формиране на положително отношение към здравословния начин на живот и самостоятелния информиран избор и Осмисляне и позитивно развитие на индивидуалния стил на поведение, по отношение на въздържане от употреба на наркотични вещества чрез развитие на социални умения, асертивно поведение, оценяване на ценности, справяне с конфликти и проблеми.

Дейности през 2016 г.:

Програмата обхваща близо 2000 ученици в 76 паралелки от **V, VI и VII** клас в 28 училища, а общият брой на педагогическите специалисти, работещи по програмата е близо 50 човека. Бяха проведени два семинара в дискуссионна група с 34 педагогически специалисти от училищата, участващи в програмата.

Разработени са **допълнителни методически материали** по проблемите на рисковете, свързани с употребата на легални хранителни продукти и добавки, които оказват влияние върху поведението.

За **оценка на процеса** по прилагане на методиката беше проведено **проучване**, с разработена за целта анкетна карта, сред 97 педагогическите специалисти от 15 училища, в които се реализира Програмата. На основата на тази информация беше изготвен **аналитичен доклад**, включващ **индикаторите**: участие на целевите групи, реализиране на целите, учебното съдържание, използваните форми и методи за работа, взаимодействието между заинтересованите страни, професионалната подготовка на педагогическите специалисти за работа по програмата, установяване на проблемни аспекти и възможностите за устойчиво развитие.

Представяне на Програмата на **кръгла маса** на тема „Община Варна – неправителствен сектор. Партньорство в превенцията на рисковото поведение сред деца и млади хора.“

Информационно-образователни кампании за превенция на детското рисково поведение в училищна общност

Кампания за превенция на трафика на хора с цел трудова експлоатация „За къде пътуваш?“

Цел: Основна цел на кампанията е да повиши информираността на търсещите работа в чужбина за рисковете от въвличане в трафик на хора и начините за избягването им. Водещ акцент в дейностите с младите хора в училищна възраст е да се засили тяхната чувствителност към риска от попадане в трафик на хора с цел трудова експлоатация, предвид желанието им за работа или обучение в чужбина.

Организатори: Местна комисия за борба с трафика на хора (МКБТХ) и дирекция „Превенции“, Община Варна, в партньорство с Националната комисия за борба с трафика на хора, Бюрото по труда – Варна, училища.

Извършени дейности (18 април-31 май 2016г.): Информационни сесии в 7 варненски училища. Сесиите се провеждат в горен курс (11 и 12 клас), от подготвени доброволци от училищните превантивни клубове в рамките на един учебен час. Целта бе да се запознаят учениците с различните видове трафик, рисковете от непроверени обяви, работодатели или университети. Проведоха се ролеви игри – симулация на ситуации, в които се случва набирането на хора с цел трудова експлоатация.

В големите междучасия се проведе разяснителни кампании сред учениците и се раздаваха информационни материали – гривни, брошури – обхват близо 2000 ученици от 8 до 11 клас от: Първа езикова гимназия, IV ЕГ „Фредерик Жолио – Кюри“, ВГПЧЕ „Йоан Екзарх“, МГ „Д-р Петър Берон“, Национална гимназия по хуманитарни науки и изкуства, III ПМГ, ПГТ, Професионална техническа гимназия. В рамките на кампанията бяха раздадени: гривни с надпис „Закъде пътуваш“ – 850 бр., предоставени от НКБТХ; брошура с информация за трудова експлоатация – 2200 бр., предоставени от дирекция „Превенции“; книжка, предназначена за желаещи да следват или работят в Германия – 800бр.; плакати с логото на кампанията – 20бр.

Национална кампания по повод 18 октомври – европейски ден за борба с трафика на хора

Цел: Целта на кампанията беше да се повиши информираността сред младите хора за престъплението „Трафик на хора“ във всичките му форми и последици. **Организатори:** МКБТХ Варна, дирекция „Превенции“, в партньорство с НКБТХ и варненските гимназии с разкрити превантивни клубове.

Извършени дейности (18 – 31 октомври): По време на кампанията се проведеха 35 сесии сред ученици 8 – 12 клас, организирани доброволци от училищните превантивни клубове. Представени бяха теми, свързани с видовете експлоатация, причините за попадане в трафик на хора, както и съвети към младите хора как да се предпазят. Прожектирани бяха филми и разиграни сценки за попадане в ситуации на експлоатация, на жертви на трафик на хора. В рамките на големите междучасия се проведеха кампании във всички училища за информиране на цялата училищна общност. Раздадени бяха информационни материали, предоставени от НКБТХ и Дирекция „Превенции“. Бяха обхванати 1950 ученици от варненските гимназии /Първа ЕГ, МГ, Трета ПМГ, ПТГ, Четвърта ЕГ, Пета ГПЧЕ, НГХНИ/.

Кампания по повод 9 февруари – Международен ден за безопасен интернет

Денят за безопасен Интернет е посветен на „виртуалния живот“ и поощрява децата и младите хора да се замислят за своята онлайн идентичност и запазването на реалната си самоличност. Личната безопасност в Интернет е пряко зависима от правилното поведение в онлайн среда. За да сме сигурни, че децата ни ще бъдат изложени на по-малко рискове в Интернет, е необходимо да се обединят усилията на родители, учители, институции и експерти, които да стимулират придобиването на социалните умения, нужни както за реалния, така и за виртуалния свят.

Темата за Деня за безопасен интернет през 2016 г. беше **„Дай своя принос за по-добър интернет“** (Play your part for a better internet).

Организатори на кампанията - **Дирекция „Превенции“**, в партньорство със **Сдружение „Beehive – Споделено работно място“** и варненски училища.

Целева група - Ученици от I до XI клас и родители, на деца от начален курс.

Информационни сесии по повод 9 февруари – Международен ден за безопасен интернет са проведени в 9 училища на гр. Варна – 4 ОУ (ОУ „Ангел Кънчев“, ОУ Цар Симеон“, ОУ „Йордан Йовков“ и ОУ „Черноризец Храбър“) и 5 гимназии (Първа езикова гимназия, IV ЕГ „Фр. Жолио-Кюри“, ГПЧЕ „Йоан Екзарх“, НГХНИ „К. Преславски“, Професионална техническа гимназия). Сесиите се водиха от 35 ученици, членове на училищни превантивни клубове, обучени за работа по връстников подход в това направление. Направени са 30 сесии сред около 1000 ученици от 5 до 9 клас. Обучение получиха и родители на ученици от 1 клас от ОУ „Ч. Храбър“.

В 5-те гимназии предварително беше проведена **анкета** сред 430 ученика от 8 и 9 клас, с която се провери информираността на учениците, по отношение на дебнещите ги опасности в интернет. Тя е изготвена от доброволци от Градския превантивен клуб и е реализирана от 25 обучени по направлението доброволци от Училищните превантивни клубове, резултатите от която бяха обработени и представени за дискусия по време на сесиите с участниците в нея.

В рамките на кампанията, сред учениците от 8 до 12 клас, беше разпространени **информационния материал „Другият речник за интернет...“**, прожектиран видео материала „Безопасен интернет“, изготвено от екипа на Beehive и споделяни на логото и ключови послания на кампанията през социалните мрежи.

Кампания „Не шофирай, ако си пил!“

Изпълнението на Кампанията е представено в раздел VI.Превантивни кампании и инициативи в ОБЩНОСТТА - Дейности по направление „Наркотици и други психоактивни вещества“.

Градски превантивен клуб за превенция на рисковото поведение сред деца и младежи, работещ по метода „връстници обучават връстници“

Градският превантивен клуб (ГПК) е постоянна младежка група към Община Варна, Дирекция „Превенции“, част от „Програма за превенции на рисковото поведение сред деца и млади хора“. През 2016 г. членовете на ГПК са 78 млади хора.

Това е неформална организирана форма на превантивна работа по **подхода „връстници обучават връстници“**. Клубът е организация на доброволчески начала, съставен от **ученици, студенти и работещи младежи (18-25г.)**. Учениците в ГПК се привличат измежду най-активните и мотивирани членове на училищните превантивни клубове. Доброволците участват активно в осъществяването на общинската превантивна политика в направления: превенция на здравни и социални последици от употреба на наркотици и алкохол; превенция на рисков сексуално поведение, ХИВ/СПИН и СПИ; превенция на трафик на хора; превенция на агресия и насилие; за безопасен интернет и обща промоция на безрисково поведение и здравословен начин на живот. **Доброволците** от този клуб **правят** обучения (сесии, презентации, дискусии и др.) на ученици, на родители и др. Участват в планирането, организирането и реализирането на превантивни кампании и инициативи, свързани с превенция на рисковото поведение, насочени към деца и млади хора на гр. Варна. Дейностите на клуба са редовно отразявани в медиите.

Основни **цели** и задачи: Информирание на младите хора и общата популация на града за съществуващите рискови поведения; увеличаване на съпричастността към уязвими/пострадали лица, семейства и групи; намаляване на стигми и дискриминация и развиване на доброволчество.

Дейности през 2016 г.:

Проведени 13 екипни срещи за планиране и организация на превантивни събития; проведени 7 кампании по различните направления – „Превенция на рисков сексуално поведение“, „Превенция на опасности в интернет“, „Превенция на трафик на хора“ „Превенция на употреба на психоактивни вещества“: Организиране и провеждане на „Летен практикум“, където в рамките на 7 срещи, доброволци подготвиха и изнесоха 13 информационни сесии по връстников подход пред 25 ученици, преминали Доброволческа школа 2016.

Школа за деца и младежи доброволци, участващи в превантивни програми и дейности, осъществявани по метода „връстници обучават връстници“

Обучителната школа е предназначена за подготовка за пълноценно включване на нови членове в работата на ГПК. Работата в нея се основава на повишаване на знанията,

мотивацията и способността за работа в екип и обхваща модули за придобиване и затвърждаване на умения за комуникация, презентация, мотивация, насочване, водене на фокус-групи, модерирание на дискусия и др. Лектори на обученията са мултидисциплинарен екип, включващ експерти и консултанти към дирекция „Превенции“ и опитни членове на Клуба. По време на обученията доброволците, придобиват базови знания по превантивните направления – рисково сексуално поведение, трафик на хора, опасности в интернет и употреба на психоактивни вещества.

През 2016 г. бяха проведени 10 модулни обучения, обхванали 53 ученици и 29 студенти.

Обучение на професионалисти

Обучение на медицински специалисти от училищните здравни кабинети

През м. май бе проведено двумодулно обучение на медицински специалисти от училищните здравни кабинети, в изпълнение на „Програма за превенция на рисковото поведение сред деца и млади хора – 2016“, „Дейности за повишаване на квалификацията на професионалисти“. Обучението се организира съвместно с дирекция „Здравеопазване“. Участваха 21 **училищни лекари**, 31 **медицински сестри** и 1 **фелдшер от 40 училища** (основни, средни и гимназии).

Модул 1 – „Остри интоксикации при деца, свързани с употреба на психоактивни вещества – фактори за възникване, характеристика на регистрираните случаи; наблюдавани нарушения на психофизиологичните функции и реакции; оказване на помощ, насочване и проследяване“. Лектори: доц. Снежана Златева, началник клиника по остри отравяния и токсикоалергии, МБАЛ-ВМА – Варна и д-р Борислав Станчев – гл. експерт в дирекция „Превенции“.

Модул 2 – „Особености на превенцията на рисковото сексуално поведение, ХИВ/СПИН и СПИ сред ученици. Актуална ситуация, превантивни подходи, консултиране и насочване. Опазване на репродуктивното здраве на младите хора“. Лектор: д-р Юлия Витлянова, началник отдел „Профилактика на болестите и промоция на здраве“, РЗИ-Варна.

Обученията на педагогически специалисти

Описани по-горе в представянето на превантивните програми.

VI. Превантивни кампании и инициативи в общността

1. Дейности по направление „Наркотици и други психоактивни вещества“

Кампания „Не шофирай, ако си пил!“

За осма поредна година във Варна се проведе кампания „Не шофирай, ако си пил!“. Кампанията е предназначена за различни целеви групи - ученици, студенти и други млади хора и е насочена към опазване живота и здравето на младежите, техните приятели, връстници и близки, чрез поемане на лична отговорност и самоконтрол при управление на МПС.

Организатори: дирекция „Превенции“ и Общински съвет по наркотичните вещества.
Партньори: Од на МВР – Варна, сектор „Пътна полиция“; шест варненски средни училища; Асоциация за защита на застраховани и пострадали при ПТП; Икономически

университет – Варна; Медицински университет – Варна; Shell България ЕАД; Лукойл България ЕООД; Застрахователен брокер Либра; автомивка „Релакс“ и Офис Елемент ООД

Постигнати резултати:

В шест училища (Първа езикова гимназия, IV ЕГ „Фредерик Жолио - Кюри“, ГПЧЕ „Йоан Екзарх“, III ПМГ „Акад. Методи Попов“, Професионална техническа гимназия, и НГХНИ „К. Преславски“) със зрелостниците бяха проведени информационни беседи от представители на ОД на МВР и Районна прокуратура; бяха прожектирани тематични филми; бяха раздадени материали на кампанията - стикери с надпис „Не шофирам пил!“, бележници с превантивно послание, силиконови гривни с надпис „Не шофирам пил!“ и бе отправен апел към абитуриентите в последния учебен час за разумно поведение на пътя.

В Професионална техническа гимназия се проведе и информационна беседа с ученици-шофьори и кандидат-шофьори от представител на Асоциацията за защита на застраховани и пострадали при пътно-транспортни произшествия. В хода на срещата бяха обсъдени практически насоки за действия в случаи на опасност; бе коментирано краткото време за реакция в кризисни ситуации; разминаването между представата, че владееш автомобила и себе си и действителния контрол (по-скоро – липсата на такъв) и други въпроси, които представляваха интерес за младежите.

В рамките на дискусиата бе представена и онлайн-платформата за попълване на листовки - <http://3d-listovki.com/>, която е интерактивна и кандидат-шофьорите биха могли да ползват при подготовката си за шофьорски изпит. Проведена бе и демонстрация с алко-очила (*очила, които създават усещане като че ли си употребил алкохол*) сред ученици-шофьори и ученици-пешеходци.

Ученици-доброволци от училищния превантивния клуб в гимназията бяха организирали ролеви игри и кратка викторина за обогатяване познанията на учениците, с акцент върху отговорното поведение на пътя – както като пешеходци, така и като шофьори. Доброволци от Градския превантивен клуб към дирекция „Превенции“ раздаваха рекламните материали на кампанията в централната градска част и призоваваха гражданите и гостите на града за разумно и толерантно поведение на пътя.

По време на кампанията бяха достигнати около 10 000 ученици, студенти, абитуриенти и млади шофьори. Кампанията бе отразена в много медии (вестници, телевизии и ел.издания и сайтове).

Дискусионен форум „Тенденции в разпространението и употребата на наркотични вещества сред деца и млади хора – април‘2016“

Организатори: Община Варна, дирекция „Превенции“ и Общински съвет по наркотичните вещества. **Специално участие** във форума взеха Секретаря на Националния съвет по наркотичните вещества, директори на дирекции в Националния център по наркомании и експерти в Националния фокусен център по наркотици и наркомании.

Целта на форума е професионалистите, работещи в областта по намаляване на търсенето и предлагането на наркотични вещества, да обменят информация за новите тенденции в проблемите, свързани с наркотици, както и да обсъдят възможностите за разширяване на съществуващите политики на отговор – превенция, лечение, рехабилитация и др.

Основни акценти на събитието ще бъдат актуалната ситуация, свързана с разпространението на употребата на наркотични вещества сред деца и млади хора, както и наблюдаваните здравни и социални негативни последици, със специален фокус върху канабис, стимуланти и нови наркотици. В хода на срещата бяха представени обобщени данни от изследвания, финансирани от Община Варна, дирекция „Превенции“.

В хода на проведената **дискусия** се наложи мнението този вид събирания да се провеждат по-често с цел обмяна на добри практики в областта на превенциите при работа свързана с търсенето и употребата на наркотични вещества. Дискусионният форум бе широко отразен в национални и местни медии.

Инициатива по повод „26-юни – Международен ден за борба със злоупотребата и незаконния трафик на наркотици“

За втора поредна година дирекция „Превенции“, съвместно с Общинския съвет по наркотичните вещества - Варна, реализираха своята тематична инициатива под надслов **„Партньорство и взаимодействие при осъществяване на програми за превенция на детското рисково поведение, породено от уязвима среда.“**

Целта на инициативата е в посока изграждане на партньорска мрежа от институции, организации и специалисти, ангажирани с проявите на детското рисково поведение с конкретен фокус към представителите на училищната общност и работата им в случаи на деца с употреба на наркотични вещества.

В рамките на инициативата се проведе **работна среща** между представители на Общински съвет по наркотичните вещества – Варна, специалисти от Превантивно информационен център по наркотичните вещества – Варна, експерти от дирекция „Превенции“ и ръководители и педагогически специалисти от професионалните гимназии в град Варна.

При провеждане на дискусиите участниците се обединиха около следните предложения:

1. Да се разшири дейността на дирекция „Превенции“, реализирана според „Програма за превенция на употребата на наркотични вещества сред ученици VIII – XII клас“ в още три професионални гимназии в града и 2. Да се организират обучения за педагогическия персонал на новите училища изявили желание да се включат в дейностите по „Програма за превенция на употребата на наркотични вещества сред ученици VIII – XII клас“ и подготовка за предстоящо разкриване на училищни превантивни клубове. Мероприятието е отразено в сайтовете на Община Варна и сайта на дирекция „Превенции“.

Десета национална конференция по проблемите на превенцията на употребата и злоупотребата с наркотични вещества’20-21.10.2016 г.

Организатори: Община Врана, дирекция „Превенции“ и Общински съвет по наркотичните вещества – Варна, съвместно със Секретариата на Националния съвет по наркотичните вещества и Националния център по наркомании.

Целта на събитието е обмяна на знания и опит в областта на превенция на злоупотребата с наркотични вещества, както и повишаване компетенциите на специалистите от общинските съвети по наркотичните вещества и превантивно-информационните центрове към тях в разработването и прилагането на превантивни програми.

Основните акценти на събитието са в посока:

- Превантивни програми за работа в училищна среда, индикативна и селективна превенция и превенция в общността; Превантивните подходи и социалната работа сред деца в риск, настанени в институции и с младежи от уязвими групи
- Епидемиологични данни от изследвания, касаещи остри интоксикации след употреба на наркотични вещества;

В програмата на конференцията са включени презентации от общинските съвети по наркотичните вещества от Варна, София, Благоевград, Русе, Главна дирекция „Национална полиция“ и СДВР.

Участници в конференцията са: Тодор Иванов – зам.-кмет на Община Варна и председател на Общинския съвет по наркотичните вещества – Варна; Светлана Коева – директор на дирекция „Превенции и зам.-председател на Общинския съвет по наркотичните вещества; представители на общинските дирекции „Образование“, „Социални дейности“, „Здравеопазване“ и УСКОР; експерти от Регионалното управление на образованието – Варна и от дирекция „Социално подпомагане“ – Варна; председатели на ПК в Общински съвет – Варна; прокурори от Апелативна, Окръжна и Районна прокуратури – Варна; съдии от Окръжен и Районен съд - Варна; представители от ОД на МВР – Варна; представители на Националния съвет по наркотичните вещества и на Националния център по наркомании; председатели и секретари на Общинските съвети по наркотичните вещества от 28 общини в Република България; специалисти от ВМА-Варна и УМБАЛ „Св.Марина“ –Варна; представители на образователни институции в града; професионалисти от неправителствени организации, доброволци от Градския превантивен клуб към дирекция „Превенции“.

Специално участие във форума вземат: Светлана Йорданова – секретар на Националния съвет по наркотичните вещества; д-р Пламен Попов – директор на Националния център по наркомании (НЦН) към МЗ; Венда Зидарова - началник отдел „Наркотични вещества и съвети“ към МЗ и национален координатор по намаляване на търсенето на наркотични вещества; Виолета Богданова – директор на дирекция „Методологично ръководство и координация на дейностите по намаляване на търсенето на наркотици“ в НЦН.

Дискусионна среща „Пътят и пазарът на новите наркотици“

Организатори: Общински съвет по наркотичните вещества – Варна и дирекция „Превенции“, Община Варна. **Гост-лектори** на срещата бяха представители на американската **Агенция за борба с наркотиците (DEA)**.

Участие в срещата взеха магистрати от Варненска районна и Окръжна прокуратура; от Варненски Районен и Окръжен съд; служители от криминална полиция; от БОП – Варна; от ГДБОП – София, инспектори детска педагогическа стая; социални работници от отдел „Закрила на детето“ – Варна; експерти от дирекция „Превенции“ и др.

Ръководителят на офиса на ДЕА в София представи дейността на американската агенция за борба с наркотиците ДЕА в България и в световен мащаб. В хода на тази презентация бяха представени съвместните усилия на ДЕА и международните ѝ партньори, включително и България, по отношение противодействието на производството, трафика и разпространението на различните видове наркотични вещества.

Анализатор на ДЕА от офиса в Гърция направи обзор по отношение на видовете наркотици и злоупотребата с тях; идентификацията на наркотичните вещества и тяхното въздействие, както и на актуални тенденции по отношение на новите синтетични наркотици и злоупотребата с тях.

Като трета отправна точка в дискусионната среща, бе прегледът на трафика на наркотични вещества в региона и света, представени от двамата служители на американската агенция. В края на срещата бяха **договорени нови съвместни инициативи**.

2. Дейности по направление „Трафик на хора и закрила на жертвите“

Национална доброволческа среща - „Ролята на доброволците при реализиране на програми и кампании по превенция на трафика на хора на местно ниво – юли'2016“.

Организатори на събитието са Община Варна, дирекция „Превенции“, Местната комисия за борба с трафика на хора (МКБТХ) - Варна и Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ), със съдействието на кмета на Община Варна – Иван Портних и под егидата на г-жа Мария Габриел, ръководител на българската делегация в Групата на Европейската народна партия в Европейския парламент и зам.-председател на Групата на ЕНП.

Община Варна за втори път е домакин на национална среща на доброволците към местните комисии за борба с трафика на хора, благодарение на активната си и устойчива политика по проблема „Трафик на хора и политики на отговор“, реализирана на общинско и национално ниво от Местната комисия за борба с трафика на хора – Варна и дирекция „Превенции“.

Една от ключовите **задачи** на срещата е да бъдат подкрепени българските младежи-доброволци в техните усилия да бъдат активни, отговорни, смели и обединени в борбата със съвременното социално робство – трафика на хора.

Участници във форума са експерти от Националната и местните комисии за борба с трафика на хора от Варна, Бургас, Велико Търново, Сливен, Благоевград, Русе, Пловдив, Монтана и Пазарджик и 44 доброволци от Градския превантивен клуб към дирекция „Превенции“ и към посочените комисии от страната. **Лектори:** инсп. Любомир Тулев, инспектор в сектор „Киберпрестъпност“ при ГД БОП – МВР; инсп. Олга Рангелова, инспектор в сектор „Трафик на хора“ при ГД БОП – МВР и Луиза Шахбазян, зам.-координатор на Националния център за безопасен интернет.

На срещата бяха представени актуалните тенденции, свързани с трафика на хора и интернет; обмен на добри практики при реализиране на доброволчески кампании по превенция на трафика на хора; подобряване на контактите между доброволческите екипи към местните комисии за борба с трафика на хора за своевременна обмяна на информация и опит, както и за реализиране на съвместни инициативи.

Дейностите бяха разпределени в два модула. В първия модул водещите лектори изнесоха серия от **презентации**, последващи от дискусии, под общата **тема „Трафик на хора и интернет – актуални тенденции и политика на отговор“**. Във втория модул на събитието **доброволците** демонстрираха своите знания и умения за планиране, организиране и провеждане на информационна кампания по превенция на трафика на хора. Тяхната задача беше **организирането и провеждането на кампания „Синьо сърце“**.

Информационна кампания „Синьо сърце“

Кампанията има национален характер и се провежда по повод „30 юли – Международен ден за борба с трафика на хора“.

Организатори: дирекция „Превенции“ и Местната комисия за борба с трафика на хора - Варна (МКБТХ), в **партньорство** с Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ).

Цел: Целта на кампанията беше да се популяризира 30 юли като международен ден за борба с трафика на хора сред обществото, да се повиши чувствителността на обществото към жертвите на „трафик на хора“, както и да се обменят добри практики между доброволците при организирането и провеждането на информационни кампании.

Извършени дейности: Основните дейности по изпълнение на кампанията се поеха от 46 доброволци от Варна (членове на Градския превантивен клуб към дирекция „Превенции“), Бургас, Велико Търново, Сливен, Благоевград, Русе, Пловдив, Монтана и Пазарджик. След проведен инструктаж доброволците бяха разделени на 3 екипа. В рамките на пешеходната зона преди входа на Морската градина бяха обособени три пункта. На всеки пункт беше поставен транспарант с логото на кампанията и масичка с информационни материали. Доброволците облечени с тениски, с логото на кампанията поднасяха информация на преминаващите граждани за целта на кампанията, за престъплението „Трафик на хора“ и последствията от него като призоваваха желаещите да се снимат с тях като сключат с ръце формата на сърце в знак на съпричастност. На хората, които откликваха на кампанията бяха раздавани информационни брошури, значки и ключодържатели с логото на кампанията, балони и други превантивни материали. Снимки от кампанията бяха качени в социалните мрежи и в страницата на община Варна и дирекция „Превенции“. Кампанията беше отразена в национални и местни медии.

3. Дейности по направление „Детски правонарушения и противообществени прояви“

Открити дни на Общинската и местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните – април 2016

Организатори: Общинска комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и местните (ОКБППМН), дирекция „Превенции“, седем местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, в партньорство с ОД на МВР и училища.

Цел: Запознаване на учениците от 1 до 11 клас със Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН), чрез провеждане на тематични мероприятия свързани с ранна превенция сред подрастващите, разширяване информираността на децата и популяризиране дейността на комисиите, центровете и консултативните кабинети за социална превенция и Детска педагогическа стая.

Целева група: Ученици от I до XI клас от училищата на територията на Община Варна, с акцент : малолетни и непълнолетни със склонност към извършване на противообществени прояви, експериментална употреба или злоупотреба на наркотици и алкохол и агресивно поведение.

Дейности: в рамките на кампанията се проведе серия от лекции, беседи, презентации, тематични часове на класа, проведени по метода „връстници обучават връстници“, открити педагогически съвети с участие на родители, посещения на центровете и консултативните кабинети за социална превенция, районни полицейски управления; конкурси за стихотворение, разказ и есе, конкурси за рисунка и колаж, спортни прояви - турнири по футбол, волейбол и други игри, разпространение на превантивни и информационни материали.

В кампанията се включиха 40 училища, повече от 3600 деца, над 300 педагогически специалисти и родители, 56 членове на местните комисии и обществени възпитатели и 10 инспектори ДПС. Проявите бяха отразени в местните медии и сайтовете на дирекция „Превенции“ и Община Варна.

Състезание - викторина „Ваканция здравей! Да играем безопасно!“

Организатори: Общинска комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и местните (ОКБППМН) и дирекция „Превенции“, в партньорство с ОД на МВР и училища.

Състезанието бележи началото на лятната ваканция и е част от заключителния етап на **Националната програма „Работа на полицията в училище“**. Инициативата представя интерактивно превантивната работа на специалистите от системата за превенция на асоциалното поведение на децата и е единствено по рода си в страната. Чрез състезателни игри и много настроение се обобщават постигнатите резултати в работата с учениците и се подкрепят нагласи и умения сред децата за без рисково поведение през лятото.

Състезанието се състои от **пет игри:** „Предай нататък“, Кръстословица“, Познавам ли града, в който живея“, Правилата за движение“ и „Пъзел“. В тях децата **придобиват знания и умения** и формират уважение към спазването на законите, движението по пътищата, работата на полицията, поемането на лична отговорност и самоконтрол.

В състезателните игри се **включиха** 260 петокласници от 10 училища. На всички малки участници бяха раздадени тениски, шапки и награди. Състезанието беше отразено в местните медии и сайтовете на дирекция „Превенции“ и Община Варна.

Други дейности

През месец Февруари на открито за медиите заседание на Общинската комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните бе представен **Доклад за 2015 г.**, съдържащ информация за броя образувани възпитателни дела, децата участвали в тях, структурата на извършените прояви, постановените и изпълнени мерки по Закона за БППМН и планираните превантивни дейности за 2016 г.

В началото на месец Март, под председателството на г-н Тодор Иванов – зам.-кмет на Община Варна и Председател на Общинската комисия БППМН, се проведе **работна среща** във връзка с разкриването на специализирано помещение „**Синя стая**“. На срещата присъстваха представители на Министерството на правосъдието, председателя на Варненски районен съд, представител на административния ръководител на Варненска районна прокуратура, обединяващ инспектор ДПС в ОД на МВР – Варна, директора на дирекция „Социално подпомагане“ – Варна, директор на дирекция „Превенции“ и зам.-председател на ОКБППМН, Секретар на ОКБППМН и експерти. Обсъдена беше настоящата ситуация, в контекста на предстоящите промени в сферата на правосъдието за деца в конфликт със закона.

В края на Септември, след публикуване на **проекта на „Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица“**, много прецизно се анализираха предложените текстове от Общинската и местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и в предвидения за реакция срок, бяха изготвени мотивирани предложения за допълнения и изменения на устройството, организацията и функциите на структури по този проекто-закон. Предложенията бяха изпратени до Министерството на правосъдието и Омбудсмана на Р.България.

4. Дейности по направление „ХИВ/СПИН и СПИ“

Кампания по повод „Международния ден за съпричастност със засегнатите от ХИВ/СПИН“

Кампанията се провежда ежегодно, като денят за съпричастност е третата неделя на м. май. Във Варна тя се организира за осма поредна година.

Организатори: дирекция „Превенции“ и общинския Консултативен съвет по превенция на ХИВ/СПИН. **Партньори:** РЗИ-Варна, Асоциация на студентите по медицина в България - Варна, неправителствените организации, работещи по компоненти 4-9 от Националната програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН, студентските съвети на Медицинския университет, Техническият университет, Варненския свободен университет и Икономическият университет.

Основни цели и задачи: повишаване на чувствителността на хората към проблемите на хората, засегнати от ХИВ/СПИН, съпричастност със засегнатите от ХИВ/СПИН.

Целеви групи: Студентите от Медицинския университет, Техническият университет, Варненския свободен университет и Икономическият университет, медицински специалисти, младите хора и населението на гр. Варна,

Постигнати резултати: Кампанията се проведе в периода 9-15 май, съвместно с партньорите и при активното участие на доброволци от Градския превантивен клуб към дирекция „Превенции“. Бяха организирани информационни кампании в 4 университета (МУ, ВСУ, ТУ, ИУ) и централната част на града. Те включваха раздаване на превантивни материали, консултиране и изследвания за ХИВ, дискуссионна среща на студентите медици с професионалисти. В рамките на кампанията 297 млади хора се изследваха и узнаха своя ХИВ – статус в организирания 5 пункта с мобилни медицински кабинети. Достигнати бяха над 3000 студенти и млади хора с информационни и превантивни материали. Кампанията бе отразена с репортажи и публикации в медиите.

Лятна АНТИСПИН кампания

Инициативата е част от Националната лятна АНТИСПИН кампания и се провежда за осма поредна година в периода 1 август – 1 септември.

Организатори: дирекция „Превенции“ и общинския Консултативен съвет по превенция на ХИВ/СПИН. **Партньори:** РЗИ – Варна, МУ – Варна, организации – изпълнители по Компоненти 4 - 9 от Националната програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН на МЗ

Целеви групи: млади хора, граждани и гости на гр. Варна

Основни цели и задачи: повишаване информираността, популяризиране на превантивни послания и на изследването за ХИВ като отговорно поведение.

Постигнати резултати: По време на кампанията се проведеха тренинги на доброволци към дирекция „Превенции“ за работа по метода „връстници обучават връстници“ по превенция на рисков сексуално поведение, ХИВ/СПИН и СПИ. Доброволците бяха подготвени и изнесоха 2 сесии по превенция на ХИВ/СПИН и контрацепция пред връстници в рамките на летен практикум.

Кампанията включи и провеждането на три работни срещи на Консултативния съвет по превенция на ХИВ/СПИН с представители на общинското ръководство, експерти от Министерство на здравеопазването, портфолио мениджъра за България към Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария, дългосрочни консултанти към

Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“ на МЗ. На срещите бяха обсъдени проблемите, произтичащи от приключването на Програма Превенция и контрол на ХИВ/СПИН на МЗ, финансирана от Фонда и липсата на ясен механизъм за осигуряване на устойчивост на дейностите на национално ниво. Работните срещи с представителите на Глобалния фонд и МЗ бяха отразени в национални и местни електронни и печатни медии.

Седмица посветена на „1 декември – Световен ден за борба със СПИН“

Кампания се провежда за девети път, като тази година е под мотото „Ние сме ЗА превенцията на ХИВ“

Организатори: дирекция „Превенции“ и общинския Консултативен съвет по превенция на ХИВ/СПИН. **Партньори:** РЗИ – Варна, МУ – Варна, Фондация „SOS-семейства в риск“ - организация – изпълнител по Компоненти 6 и 9 от Програма превенция и контрол на ХИВ/СПИН на МЗ, АСМБ, студентските съвети към МУ, ТУ, ВСУ

Целеви групи: млади хора в академична среда.

Основни цели и задачи: повишаване на информираността на младите хора, превенция на ХИВ, популяризиране на изследването за ХИВ.

Постигнати резултати: Кампанията се проведе периода от 29 ноември до 2 декември 2016г., като дейностите се реализираха от специалисти и доброволци от дирекция „Превенции“, Градски и училищни превантивни клубове, Регионална здравна инспекция–Варна, Асоциацията на студентите по медицина-Варна, Студентските съвети на Медицински университет, Варненски свободен университет и Технически университет, Фондация „SOS – семейства в риск“.

Кампанията бе подкрепена от ръководствата на 7 варненски гимназии, 3 университета, от радио Варна, медийна група Черно море, БНТ и други медийни партньори.

В нея се включиха над 50 доброволци от училищните превантивни клубове, които проведеха обучителни сесии, правиха демонстрации, организираха изложби от творби на ученици по темата. Бяха раздадени повече от 2000 превантивни и образователни материали в 8 училища. Бяха проведени информационни кампании в МУ, ТУ и ВСУ. Участваха 31 студенти-доброволци, които информираха, раздаваха превантивни материали на свои колеги, насочваха за изследване в мобилния медицински кабинет. Безплатно и анонимно за ХИВ се изследваха 116 млади хора.

Кампанията приключи с лекция и дискусия на тема ХИВ/СПИН и хепатити и професионалния риск при медицинските специалисти. В двора на Медицинския университет доброволците направиха жива панделка, за да изразят своята отдаденост на каузата „превенция на ХИВ“. Бъдещите медици дискутирани темите: професионална отговорност, етичност и съпричастност със засегнатите.

Кампанията бе широко отразена с множество публикации, интервюта и репортажи и участия в живи предавания по национални и местни медии.

Други дейности

От 25 до 27 май се проведе **Семинар „Оптимизиране на институционалното сътрудничество в рамките на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца в риск от ХИВ, хепатит В, хепатит С и сексуално предавани инфекции“.**

В семинарът взеха **участие** членове на Консултативния съвет по превенция на ХИВ/СПИН и разширена експертна група: представители на дирекция „Социално подпомагане“, АСП; РЗИ; неправителствени организации, работещи по превенция на ХИВ/СПИН във Варна; Медицински университет, община Варна.

В хода на семинара бяха обсъдени приоритетни аспекти в планирането на местните политики на превантивен отговор; комплексни проучвания и мониторинг на напредъка в изпълнение на национални и местни стратегии и програми; разширяване обхвата на превантивните инициативи сред студентите от варненските университети; регулярни обучения за повишаване капацитета на професионалисти и организации; разработване на иновативни услуги за младите хора в областта на превенцията на рисковото сексуално поведение, разработване на нови информационни и образователни материали, използване на съвременни комуникационни канали.

В изпълнение на новата **„Общинска стратегия за превенция на ХИВ/СПИН и СПИ 2016-2020“**, на заседание на Консултативния съвет по превенция на ХИВ/СПИН – Варна, проведено в началото на м. декември, беше обсъден и приет **План за действие - 2017**. В обсъждането активно се включиха председателите на Постоянните комисии „Здравеопазване“, „Младежки дейности и спорт“, „Социални дейности и жилищна политика“, „Образование“, представителите на дирекции „Образование“, „Здравеопазване“, „Социални дейности“, на Регионалното управление на образованието, РЗИ, както и председателите на НПО, работещи по превенция на ХИВ/СПИН. Дейностите са заложили в проекта на „Програма за превенция на рисковото поведение сред деца и млади хора – 2017“ на дирекция „Превенции“.

VII. Мониторинг и изследвания

Ежегодно дирекция „Превенции“ в партньорство с Центъра за социални изследвания към ИУ – Варна, провежда тематични количествени и качествени изследвания сред деца и пълнолетно население. Основната цел е да се събере, обработи, анализира и разпространи обективна и сравнима информация за актуалната ситуация, свързана с рисковото поведение сред деца и младежи в гр. Варна.

През 2016 г. бяха проведени две социологически изследвания.

Социологическо проучване на разпространението и употребата на наркотични вещества сред ученици VIII - XI клас

Изследването има представителен характер и се проведе в седем училища, в които през 2016 г. се въведе Програма за превенция на употребата на наркотици сред ученици VIII – XII клас. Програмата се изпълнявана от Превантивно-информационния център по наркотичните вещества към дирекция „Превенции“, на основание *Разрешение за изпълнение (рег. № 1601/04.12.2015 г.)*, издадено от Директора на НЦН в съответствие с изискванията на Наредба № 6 на МЗ и МОН за условията и реда за осъществяване на програми за превенция на употребата на наркотични вещества. Основната цел на изследването бе да се получи значима информация по ключови теми, необходими за стартиране на програмата.

Представително социологическо проучване сред пълнолетното население на град Варна за оценка на разпространението на незаконни наркотици, рисковото сексуално общуване и риска от въвличане в трафик на хора с цел трудова експлоатация. Изследването се провежда като самостоятелен панел в ежегодното представителното социологическо проучване „Варненци за себе си“ на Центъра за социални изследвания към ИУ – Варна.

В модул „Наркотици“ набирането на информация се базира на методиката на Европейски мониторинг център по наркотици и наркомании за количествено изследване след общата популация. Въпросите са структурирани по времеви критерии – „употреба поне веднъж в живота“, „Употреба поне през последната година“, „употреба и честота през последния месец“. Наблюдаваните наркотични вещества са канабис (марихуана, хашиш), кокаин (в т.ч. крек, амфетамини, МДМА (екстази) и хероин).Оценката на разпространение е по показатели пол, възраст, образование и трудова заетост. В модулите „Рисково сексуално общуване“ и „Трудова миграция“ са включени въпроси необходими не само за анализ на актуалната ситуация, но също така и за добиване на информация, необходима за разработване съдържанието на кампании за превенция на ХИВ/СПИН и СПИ и за превенция на риска от въвличане в трафик на хора с цел трудова експлоатация.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Увод	2
II. Общ програмен контекст	4
1. Тенденции, свързани с разпространението на наркотични вещества	4
2. Тенденции, свързани с трафика на хора	7
3. Тенденции, свързани с детските правонарушения и противообществени прояви	8
4. Тенденции, свързани с ХИВ/СПИН	9
III. Целево финансиране на превантивни проекти и програми, осъществявани от НПО	11
1. Финансиране на проекти на НПО	11
2. Финансиране на програми на НПО	12
IV. Превантивни програми и дейности със селективен и индикативен подход	14
1. Програма за индикативна превенция на употребата на наркотични вещества сред деца в риск	14
2. Кампания за ваксиниране срещу хепатит Б на 50 пълнолетни лица от ромски произход с рисково поведение свързано с наркотици и/или сексуална експлоатация	17
3. Дейности по прилагане на Национален механизъм насочване и подпомагане на жертвите на трафик на хора на местно ниво	17
V. Превантивни програми и дейности в училищна общност	20
Превантивни програми и дейности сред ученици VIII – XII клас	20
Превантивни програми и дейности сред ученици I - VII клас	25
Информационно-образователни кампании за превенция на детското рисково поведение в училищна общност	27
Градски превантивен клуб за превенция на рисковото поведение сред деца и младежи, работещ по метода „връстници обучават връстници“	29
Школа за деца и младежи доброволци, участващи в превантивни програми и дейности, осъществявани по метода „връстници обучават връстници“	29
Обучение на професионалисти	30
VI. Превантивни кампании и инициативи в общността	30
1. Дейности по направление „Наркотици и други психоактивни вещества“	30
2. Дейности по направление „Трафик на хора и закрила на жертвите“	34
3. Дейности по направление „Детски правонарушения и противообществени прояви“	35
4. Дейности по направление „ХИВ/СПИН и СПИ“	37
VII. Мониторинг и изследвания	39
Социологическо проучване на разпространението и употребата на наркотични вещества сред ученици VIII - XI клас“	39
Представително социологическо проучване сред пълнолетното население на град Варна за оценка на разпространението на незаконни наркотици, рисковото сексуално общуване и риска от въвличане в трафик на хора с цел трудова експлоатация	40